Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашагlkхета!

Серлало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувла 1923 шера денз ● ЕРА, 12 ИЮЛЬ, 1979 ШУ. ● № 83 (6058). ● Мах 2 кепиг.

Республикера лоархlаме объект — ЭЛОУ-АВТ хlоттьеча дакъа лоацача гlишлошьерашна монтажникашен дlадоладаь патриотически гlулакх тахан массанена а довзаш ду. Из установка оттальча хьанал яхьа бутт хьалха йисте а яккха СССР Конституце денга—7 октябрга болх бе йолаялийтара нала дочш балхаш де дlалла лаьрхlар цар. Шоаш тlаийца декхар хьдда яьча расчетаешцен В. И. Ленин вин 110 шу дизара сийна яьржача социалистически яхьах хьахиначa къахьегама уйлашцен чlоагlдир.

Болхлоша дlадоладаьча цу гlулакха мах баь варгеш. ЭЛОУ-АВТ ханал хьалха болх бе йолаялийта хlара ди — из кхы тlа а чакхдаьккха дукха тоьаш шехкдаьтта, хьаль шекха промышленноста чlоагlа эша мьахе бийдал.

Цу иочина тlехьа хьахилар цкьаькей. Установката толаме болх байтара эшаш ба лакха говзал йола операторш, машинисташ, слесараш, прибористаш, электрикаш. Эшаш а хьалхарча дийнахьа деиз коьтвенна йола коллектив.

БАЛХАХ ДОГ ЛАЗАШ ХИЛАР—СОВЕТСКИ САГА ОАМАЛ

Тlаьхха В. И. Ленина цlерагlча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода болхлоша-коммунисташа — бокккагlча операторша Н. Алейникова, А. Бандилета, В. Валуйске, Ш. Гумарова, И. Хачатурова, машиниста Н. Эльбеума, цеха начальника заместителa С. Мушаева шоаш разъа а кхика тlаийцар цу гlулакха нерте отталта. Болх беча коллективе кхьаша а хlаман бац деиза доши кхоачашдаро, из гlулакхама дlачlоагlде хара саша боккха мах. Иттлагlча пятилетка шерашка тlаlгертта къахьегача дукха масалаш да доши леладу гlулакхаш цаlаш холаш, тlаийца социалистически декхараш кхоачашде, городашкара а юртешкара а къахьегамхой нарте оттадаь мулаш хаьал хьалхагlа даха гlерташ. Из советски наьха вахара наьх ба.

Вайна дика бовз шоай гlулакх деша хоаш, балха гlа творчествое кишкативан гойташ, шоай доши чlоагlа леладаш бола къахьегама нах. Социалистически Къахьегама Турпаль, вокккагlволча ше Iумо Н. Эсмухаибетова, СССР Лакхехьарча Совета депутата, котельщикий бригадира Н. Рыженкова, Социалистически Къахьегама Турпаль, комплексни бригада бригадира Ш. Хаджиева — бlаьш болча пятилетка хьалхарчи мутlарашна латтараша хьегойт новаторстве, лакха къахьегама оасарле, нерга пайдане доле гlулакхаш дlадоладу, белла прогрессивни формаш методаш юкъекхуь. Царех боккха пайда боал. Новатора масал, цун опыт — боккхеи гуш болеж ма. Хьалхалаттачо оттабаьча а бьаьккаьча а бовккача мухо цунна уллув къахьегарашта хьалл производства темпаш сихъяра торонаш.

Бакъда, из ше-шегlа хулаш даь. Бакъдараша хьехьоох: хьалхалаттачун масала, цун кхычарна кхетам балара йоархlам боккхагlа хух дикагlйола опыт дlайоарнар, цунна пропаганда яр организаторски наха юкъе беча кхетамен балхаца чlоагlдеча. Бакъда, из ца деча дика гlулакх кхычар хьал ца ловцаш дус. Цу хьакъехьа масала хьаэпаргья вай Злобин Николая методагlа болх беш йола вай лакхе цlа яьккхача Хаджиев Шамсудина бригада опыт. Цох лаьца дукха аз а ду, дувца а дуац. Бакъда, из дlайоаржалра Iанха деш хlама дац. Бригада балха башха-дика опыт шерра дlайоаржаеш яц. Доши — доши да. Бакъда, цхьан дешаца творчески инициатива дегlайоалаергьяц. Эшаш да практически гlулакхаш.

Партийни, профсоюзни организацей декхар да нах творчески хlама лахара тlаберзаборал соягlа моральни материальни стимулех хьакъхаллаш кийда эшар, дикагlдар, кайданегlа дар вахара юкъекхьара нерте оттар.

Из дlадех вайтара «Идеологически, политико-кхетама болх дlахо тоабарах» КПСС ЦК баьча соцам.

Организационни, боахама, политически болх цхьана бар, хlара саг коммунистически хьисале къахьега уйла йолаш, де лерхlача доккхийча общественни гlулакхашка кхача гlертаргвола хьалкхевар — цунца гу партеш иттлагlча пятилетке оттаь йоккунца гу партеш иттлагlча пятилетке оттаь йокхен чоалхииев социально-экономически программи кхеи чоалхинеи социально-экономически программи кхоачашъяра кертера хьал. «Хlанзарча протолаже кхоачашъяра кертера хьал. «Хlанзарча производства, — белгалдир КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела ювкъоста Л. И. Брежнева, — дlадех къахьегама процессера шиъ моттиг хlара балхахочо къахьта йовзаш хилар, хо дар фуд а сенна ду а хар, шийх тайша дар фуд хар, шиъ къахьеган юкъарча балха хилани хардоаца декта долга хоалуш из хилар. Нагахьа сенна из тайша сакхетам бале, тlаккха бекъоца гlулакх хьаштдолаш хул, тlаккха къахьегамо дог гlоздоаккх, тlаккха къахьеган — творчество».

Дег чура уйлаши практически гlулакхаши цаlаш долча сага къахьегама хьинаре инициативен йоаза-гlа гучайоал тахан советски наха кхетам балара, идейно из чlоагlвара боккъонча йола школ а хиина дlаэттача социалистически яхье.

Социалистически яхьах хьахулар алсамдахар, кхетам лучара цун лоарlам айбар — предприятий, колхозий, совхозий партийни общественни организацей декхар да. Из декхар кхоачашдара тlаберзабаь хила беза экономически знаний лардий, хьалха латтача опыта школай болх в. Ладувгlараша хьалхашка пропагандисташа, агитатораша ешача лекцеш гlеи докладаш тlеи дувцао цаlк, хlаьта чакхдоахи гlулакхаш кхыдараш хиийта йиш ян. Уж тайна моттигаш хlаиз а йолаш я.

Халкъа боахама плаиаш кхоачашъярах, производства темпаш сихъярах, производства эффективности продукце дикали из ноcта айярах бехктоккхие не хетаргволаш хlара къахьега саг хьаккхевар — нитта да КПСС ЦК «Идеологически, политико-кхетама болх дlахо тоабарах» баьча соцам тlа оттадаь декхар.

Ше ца кхоаш творчески къахьегача советски халкъо КПСС XXV съездо яь исторически решенеш толаме кхоачашъеш латтача хана керттерча декхарех цаI да халкъа боахама хlара дакъ тlа деина доши чакхдоака гlулакхаши цаlаш хилар, дlахьалхашкахьа даха вайна ноехьерле еш мел долчунца хаьдда къовсам лоаттабар.

Беркате гектараш

Шерра доаржадаь дlахьош да гурахьа дlадийна ка бола ялаташ чуцара балхаш Урус-Мартановски района «Красноармейский» совхозе. Хlаьта ухх шера 968 гектаре тlара мукх. 584 гектара тlара кlа чуда дезаш ба цу боахамо механизатораш. Iуйрайна ях сатьат даьлча дlаболабу болх ялат чуцача докъа ловцачар, хlаьта боад къовлабеначул тlехьагlа маре юла а соцабац.

Мукх чуийна а балкха хlаиз кlа чудераадеш да. Из болх хьакхари ардари къаьст-къаьста доаш бу.

Ялат сихен цlенен чуцара шерра социалистически яхь яьржай комбайнерашта, шоферашта, трактористашта юкъе. Укх шера кlа-марса кампани дlайоласт деиз комбайнерашта юкъе хьалха волаш хьавоагlа йоккха балха опыт йола механизатор коммунист Юшаев Мовлети.

Балха норма хlара дийнахьа юкъера лаьрхlача 180—200 процент кхоачашъю Мовлета хlаиз. Ишта оасаре къахьег яхье шоллагlчен кхоалагlчен моттиганка болча комбайнераша Юнусов Ибрагима а Баклуев Iиисас а. Яхье хьалхе хаддаш цар кхьанне къувс.

Шоферашта юкъе яьржача яхье хьалхара моттиг лакхарах къовсам керттерча дакъе Сагаев Савина, Махмутмерзоев Шамхана, Таниев Iумара. Улубаев Мохьмадо юкъе баьржаб. Дl дlадахийтаи царех хlараче балха нормаш дикка тlехкхоачаш ца еш. Хlаьта яхье хьалха хlанзарчоа Сагаев Сопи ва.

«Хlара кхайне — дикала Знак» яхача девизага хьежжа ялат цlена, ца дойтал чуцара къаьста тераж тlабохийт механизаторашa.

Ялат цlена чуцара хаддаца йоакхо еш йолхаше а, кхай тlа ардаииа хаиаш дус цхьайолча хана. Цу тайпара гlулакх кийслургдолга хоеш бар совхоза кулгалхой а специалисташ а. Цудухьа кхай тlара диса канаш хьалохьадара. хьатта болх бара Алхан-Калерча юкъерча школа дешархой оргагlбаьхар цар.

Ялат чуцара а, кхай тlара ча дlадаккхьара а, лаьтта ахара а, шоллагlа юе культураш дlаера а балхаш илатовций методагlа — цхьан комплексагlа ду.

Мукх чуийна мукъалынача 60 процент кхашкаро ча хьагулдаьд совхоза къальсе ганхоша. Соахка духхьал кхай тlа аргlаш а деш дlауттадора из. Хlаьта укх шера кепаш ю цунах. Цу гlулакхо йиш хулийтарга ча ца талхийташ дукхагlа лоаттаде а кхуагlа дlа-хьа дахьа а.

Чах кепаш еш йиъ агрегат я. Цар тlа болх беш ба цlи хоза механизаторий Альтемиров Буру, Элиханов Зайнди, Цакаев Саид, Атиев Шарпуддин. Цар беча балха чlоагlа раьза ба цу боахама кулгалхой. Тамаш а яц. Балха нормаш цоаза а дукхагlа а кхоачашъю царех хlаране.

Тlера ча дlа а даьккха мукъадаьнна лаьтта цу сахьате оах. Дукха хlама цу аппаш 250 гектар лаьтта аьхад хlанзле а механизатораша. Хlаьта царна юкъе яьржача яхье хьалха коммунист, цхьоалагlча класса механизатор Сычев Николай Павлович ва.

Доакъара лаьрхlа шоллагlи ше культураш 150 сомгlа гектаре тlа дlайийнай, хlаьта укх шера уж 400 гектара тlа дlае лерх.

Чуцо ялат кулга цlена боацаче нахах лорадара а дикка тераж тlабохийтай совхозе. Хьатта тараа латтаче тьадахьа ялат увзаш, хlара машино хьадена ялат журнала тlа дlаяздеш кхо саг ва. (Царех цаI — совхоза халкъа тlахьожама комитета председатель Иржахьов Алексей.

Кхет-кхеста хул укхаза рэлотдела милице болхлой а. Хьатта сайна милице болхлой. совхоза халкъа тlахьожама комитета векалаш ба кхай тlа а. Цар посташ латт кхай тlара хьатта ялат дlакхухьача наьхашка.

Йоагlа йоакхо лай совхоза кулгалхоша механизаторий балха хьалаш ма могга дикагlа вlаштlехьдахара а цар балхацара моральни материальни бехам собаккхара а.

Дог гlоздоаккхаш ба совхозе чуцаш бола хьукъам. Хlара гектара тlара юкъера лаьрхlача 25 центнер мукх чубенаб. план 23 центнер йолаш. шитта дика хьийкхад кlа а. Совхха гурахьа а укх шера а совхоза кхаш леладераша. механизатораша хьинар кхо ма дош хьийгача яьна дийнна беркат да кlа.

М. ХАМАТХАНОВ.

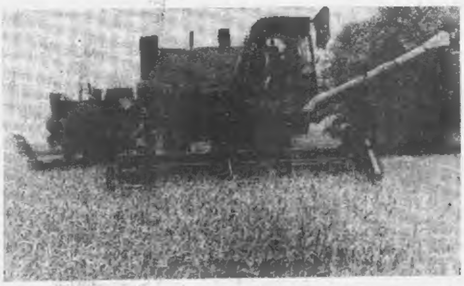

СУРТАШ ТlА: 1. «Красноармейский» совхозе ялат чуцаш да; 2. Сиха мукъадоах кхаш чах; 3. Йоакхо ю совхоза механизатораша ялат чуйца мукъадаьнна лаьтта ахара а.

И. ПЛИЕВА суртеш.

Сийле хийла хьалхалаттарий!

КПСС обкома бюро, Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Совет, облсовпроф, ВЛКСМ обком хьежай 1979 шера хьалхарча ах шера хьайбей продукташ дукхагlа яхар кийчьяран вела дьача республикански социалистически яхье итогашка.

Социалистически яхье котьальнарг а лаьрхlа республикански газеташ тlа чlоагlдаьча сийлен Уаго тlа яьзай:

РАЙОНАШ:

ГРОЗНЕНСКИ,

пачхьалкхенга дуэх дотхара ах шера план 111 процент, шура — 100, фуаш — 108, тха — 100,4 процент кхоачашъяй. 1978 шера хьалхарча ах шераца кийсдича дуля — 10, шура — 2, фуаш — 5, тха — 3 процент дукхагlа кийчдаьд районе. Хlаьта боахамаш Iалашдаьд хьайбайн оалхазерийн деррига тайпаш дукхагlа хулийтинга.

Района хьожаьй КПСС обкома, Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кера тела Цlе байракх:

НАУРСКИ,

ШЕЛКОВСКОЙ,

хьайбей продуктай деррига тайпаш кийдара план кхоачашъяй, Iалашдаьд дулхи шуреи дукхагlа йоакххинга, доккхий доакаи, царча детта доаям, хьакхарч дlадахеча шера цу хенаца кийсдича дукхагlа хулийтинга.

Районашта яхье шоллагlа моттиг хьожаяй.

БОАХАМАШ:

Шелковской района «Путь к коммунизму» яха колхоз;

Грозненски района «Первое мая» яха колхоз;

Наурски района «Россия» яха колхоз;

Урус-Мартановски района «Гехинский» совхоз;

Грозненски района «Бриллевская» яха оалхазерий фабрика;

Грозненски района «Кулорнеский» совхоз.

ФЕРМАШИ БРИГАДАШИ:

Сунженски района «Путь к коммунизму» яха колхоза № 2 йола шурий ферма;

Грозненски района «Гикаловский» яхача ОПХ шурий ферма;

Ленински района «Родина» яхача совхоза шурий ферма;

Гудермесски района «Белореченский» совхоза шурий ферма;

Наурски района «Ашигерд» яхача совхоза шурий ферма;

Веденски района Орджоникидзе цlерагlча колхоза хьайбай ферма;

Ачхой-Мартановски района «Самашкинский» совхоза № 2 йола шурий ферма;

Грозненски района «Горячеисточненский» совхоза хьакхарчий ферма;

Наурски района Ленина цlерагlча колхозо ма Iуй бригада (вокхагlвола ма Iу Э. Хамидов);

Шелковской района «Красный пахарь» яхача колхоза ма Iуй бригада (вокхагlвола ма Iу А. Магомадов).

ПРОИЗВОДСТВЕ ХЬАЛХАЛАТТАРАШ,

шоай отраслешкем эонашкен гlолла доккхагlа хьокхамаш дахьараш. Царна ейнай КПСС обкома, Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела вымпелаш:

Габараева Е. — Шелковской района Ленина цlерагlча колхоза доярка;

Астамирова А. — Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза доярка;

Даурбекова З. — Назрановски района «Октябра 40 шу» яхача совхоза доярка;

Арзануеева Ш. — Веденски района Ленина цlерагlча колхоза доярка;

Арсиева А. — Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхоза Iаьсий леладер;

Симбариева А. — Веденски района Кирова цlерагlча колхоза скотник;

Джабраилов С. — Грозненски района «Загорский» совхоза скотник;

Саидов Х. — Шалински района «Кавказ» яхача фабрика оалхадзераш леладер;

Мальсагова Р. — Грозненски района «Старорюртовская» яхача фабрика оалхазераш леладер;

Подлесная Н. — Урус-Мартановски района «Красноармейский» совхоза хьакхарч леладер;

Лаипи М. — Шалински района «Шалинский» совхоза хьакхарч леладер;

Хамидов Э. — Наурски района Ленина цlерагlча колхоза вокхагlвола ма Iу.

Профессагlа йолча республикански яхье условеш толаме кхоачашъяь хьайбей боахама 167 болхло котьальнарг лаьрхlа. Хьалхе леладерий списокаш хепатохарга районни газеташ тlа.

ТОЛАМ БОАККХАРАШЦА НИЙСЛЕ!

Ялат чуцача хlана хьинаре къахьегаш дукха механизатораш ба республике. Царех цаI ва «Гикаловское» яхача ОПХ-а комбайнер Курмахадов Дауд. Балха нормаш дикка тlехкхоачаш а еш 65 гектара тlара 1890 центнер ялат аьрдад цо.

Гудермесски района «Новогрозненский» совхоза комбайнерашта юкъе хьалхара моттиг кхкхарах тоха кlа вийнел Саламхановгlар дахи войон ледаьча комбайна тlа вагlа. Саламханов Сайд-Махьмадек цун воlо Саламханов Iарбеш дикка тlехкхоачашъю ялат чуцара заханеш. Кlа чуцарьэгара хьалхарча кхашна болх белга тlадхлад царна, уж тешаме къахьегамхой болга а хоаш. Хlара дийнахьа 30 тоннаш кlеаитагlа довцаш кlа оард цар йийне.

Грозненски района «Первое мая» яхача колхоза касcергlа улла мукх оардаш шиъ декхараш дика кхоачашду Саидов Абусупьяна. Ялат цlена чу а ихаш, шиъ балха нормаш дикка тlехккхоачашъю цо.

Норма 16,5 йолаш, юкъера лаьрхlача 20 гектара тlара ялат хьокх хlара дийнахьа Ачхой-Мартановский района «Лермонтовский» совхоза йоккха опыт йолча комбайнера Алдамов Журина.

Дахгара дк массаза доал деб кlа-марс чакхбоахихача хьалхалаттарий мутlараш.

ЯЛАТ ЧУЭЦАР 12 ИЮЛЬ ТIАКХОАЧАШ

Районаш	Чуда дезар (га)	Хьекхад (га)	Аьрдар (га): деррига а	Аьрдар (га): цу дакъе цхьан дийнахьа	Чуйцачох аьрдар проц.	Хьувлахам ц/га	Кийчдаь фу (проц.) плана
Шелковской	13900	13480	13480	—	100	22,2	112
Наурски	17460	17220	16687	540	96	13,7	24
Гудермесски	6750	29251	27221	1921	98	12,8	39
Грозненски	40220	5252	4896	326	73	20,9	—
Надтеречни	10770	13362	12969	819	88	12,8	25
Малгобекски	12590	8521	7350	509	59	17,6	9
Сунженски	23000	13595	13401	1758	56	23,5	59
Урус-Мартановски	7740	3398	3203	492	41	25,3	41
Шалински	11500	5425	4478	630	39	19,6	8
Ножай-Юртовски	2471	760	760	50	31	14,1	—
Ачхой-Мартановски	5323	2311	1520	155	28	26,6	33
Веденски	771	191	191	28	23	17,1	—
Сунженски	800	188	100	—	12	9,5	—
Назрановски	10600	1022	1031	—	10	22	18
Республика гlолла	173465	116099	107508	7960	62	17,0	32

ДОАКЪАР IАЛАШДАР 9 ИЮЛЬ ТIАКХОАЧАШ

Районаш	Йол: деррига а	Йол: Классагlаьр (техкачун проц.): I-чен II-чен кл.	Йол: Классагlа доацар	Сенаж: деррига а	Сенаж: Классагlаьр (техкачун проц.): I-чен II-чен кл.	Сенаж: Классагlа доацар	Вьаьда хьыар	Ча
Ачхой-Мартановски	6	—	—	9	29	28	27	5
Грозненски	21	62	33	20	—	73	25	2
Гудермесски	33	100	—	55	—	—	27	36
Малгобекски	16	93	7	21	—	—	34	38
Надтеречни	19	83	17	—	—	—	23	15
Назрановски	38	—	—	32	—	—	24	7
Наурски	24	94	1	43	—	100	47	17
Ножай-Юртовски	9	—	—	36	—	—	—	8
Сунженски	11	100	—	25	84	—	14	12
Урус-Мартановски	25	28	46	69	11	75	13	3
Шалински	34	64	23	96	—	100	15	8
Шелковской	19	70	22	124	97	3	46	25
Республика гlолла	18	69	15	53	60	29	33	12

РЕСПУБЛИКАНСКИ СЕМИНАР

10 июле гор. Грозне хилар партийни комитетийн «Знание» яхача общества организацейн лекторий-международникий республикански семинар.

Цига йийнар гор. Москве укх шера 25 — 30 июне хиначa партийни комитетийн Советски Эскара, Тlема-Форда Флота политорганийн лекторий-международникий Ерригсоюзни семинара материалаш.

Цу хьакъехьа хоам бив КПСС Нохч-Гlалгlай обкома лекторашa В. В. Банкинси П. И. Яськоси.

Цига йийна темаш:

«Лакхехьарча боарам тlа Вене советско-американски вlашагlкхетара итогех»,

«Китаера хьали советско-китайски отношенешь»,

«СССР арахьара бунзаман дегlаахар»,

«СЭВ XXXIII сессе цхьа йола итогаш»,

«Хlанзарча капитализма экономикера кердагlйола тенденцеш»,

«Къаман - кортамукъален болама керттера белгалонаши башхалонаши»,

«Къулба-Малхбоален Азера хьал» — хоам баьр В. В. Банкши.

«Хlанзарча хан-юкъагlара дунен халкъашта юкъера коммунистически болам»,

«Капиталистически мехкашкарча болхлой болама хlанзара хан-юкъ»,

«Ленинизми дунен революционни процесси»,

«Хlанзарча хан-юкъагlарча идеологически къовсама башхалонаш».

КПСС ЦК баь «Идеологически, политико-кхетама болх дlахо тоабарах» бола соцам — коммунистически кхетам балара шерра программа.

«Москве хургйолча Олимпиадага кийчдалар» — хоам бир П. И. Яськос.

Семинаре дакъа лоацаш хинарий дукхача латтараша йолаш делар къамьлаш даьрана.

Из бола ялат бархl балха дийнахьа чуийца даккха социалистически декхар тlаийцад «Гудермесский» совхоза комбайнераша, шофераша, трактористаша. Даглаьнцар кхоачашде аьттув хилийтарга йола дика торонаш а я цу боахаме. 10 комбайн я хьакхарен ардарен балхаш къаьст-къаьста деш ялат чудероадеш. Беррига комбайнерех Iабдул - Хьамида норма 12 йолаш юкъера лаьрхlача 27 гектара тlара ялат хьокх дийнахьа, хlаьта Тlаьхира — 24.

Хьадер ма хулла оасарегlа де гlерташ хьахьет кхай тlара хьатта ялат дlакхухьаш лелача шофераша а. Хlаьта Висаитгириев Имамаи Радуев Хьумидаи тlехкхе могаш цхьаккхе вац. Дийнахьа 5—6 рейс е кхоаду царех хlаравар кхай тlара хьатта, норма кхоь йолаш.

ХА ЦА ЙОАЕШ

...раш гурахьа дийна ялат, дуга хьоклаш йоккха балха опыт Iоаяь нах ба. Хlаьта чуэца деза ялат 950 гектара тlа да.

Балхаш ипатовций методах ялат чуэцара - транспортни комплекс вlаштlехь я яьхка чакхдоах. Цу комплекса юкъейоагlа массехк звено, иштта: ялат хьакхара, из ардара, кхай тlара ча дlадаккхара, лаьтта ахара, кхыдола балхаш де вlаштlехьяьха. Хlара сага хоаш я шиъ балха моттиг, фуде деза.

Цу гlулакхо вlаштlехьдоалийт ялат чуэцара кlезигагlа ха а йовеш балхаш тешаметlа дlадахьа. Хlаьта хlанзлехьа 300 гектара тlа ханна беррига мукх хьекха аьрда чу а бена, кlа чуэца долаьдаьд механизатораша. 750 гектара тlа йолча цу культурах 340 гектар совгlа яр хьекха касарех Iойилай.

Комбайнераша юкъе лаьржача яхье хьалха ба Шамаев Iабдул-Хьамида цун воl Таьхир. ... Мукх дlабийна хиначa кхашка уж чах мукъа а дахьа аьха а аьха хlаиз кхаь сеялкаца доакъара хьажкlаш дlаювш я.

Дика вlаштlехьдаьхад наьха балха хьалаш а. Iуйрийна сенца балха хьабоалабу уж, хlаьта боад къовлабелча цlабуг. Делкъийга бlайха кхача бахь, цу ханна йоагlа «автолавка» а.

Социалистически яхьа итог хlара дийнахьа ю. Хьалхарча дийнахьа баьча балха итогех делкъийга салоlача хана дикагlболча комбайнерашта, шоферашта, трактористашта ахчан премеш лу совхоза парткома секретара Н. Мовлаевеи рабочкома председатела И. Лавроваси.

Хlанзарча балха темпашка хьежача лаьрххlача тайпара 8 балха дийнахьа деррига ялат чуда карагlдаргхиларах тешa йиш я.

Х. МАГОМЕТОВ.

ЗАВОДА ПРОДУКЦЕНА—ДИКАЛА ЗНАК!

Укх деношка Г. Архиева цlерагlча назрановски «Электроинструмент» заводе ерригa коллектив гlадъюгаш бола кхаъ кхьачар. Цо арахецача продукце шин тайпана: СО — 12А яхача краско-нагнетательни бакаи СО — 5А яхача басно хьехача агрегатаи Пачхьалкхен дикала Знак ешай. Заводо кийчъеча ерригача продукце боарам 8 процент гарта кхоач цара.

Из толам боаккхалга Iалашдаьр керттерча дакъе Гадаборшев Мувсас кулгаду гlишлон-отделочни участка коллектив я, цу дакъе белгала дика къахьийгар токараша Шадыжев Бориса, Евлоев Сайт-Махьмада, слесараша Котиев Ахьмада, Шадыжев Iалихана, кхычар.

С. МАЙСИГОВ.

НАХА КХЕТАМ БАЛАРА БОЛХ ТОАБЕШ

БАЛХА БОАРАМ ЛАКХБЕШ

КПСС Сунженски райкома пленумера

Сунженски районе партийно-боахама активна собрание дийцар КПСС Центральни Комитето тIайийцача «Идеологически, политико-кхетама болх дIахо тоабарах» болча соцамга хьежжа районерча партийни организацешта хьалхашка латтача декхарех дола дош. Доклад йир парте райкома секретара Ф. С. Цуровас.

Докладчика чIоаггIа теркам тIабахийта дийцар къахьегамхошта коммунистически кхетам баларца дувзаденнача гIулакхех. XXV съездо хьахьекхад идеологически балха керттера лостамаш. Цуи маIан беррига кхетама болх комплексно белга Iалашдар да.

— Съезда решенеш кхоачашъеш КПСС ЦК-ас дукха соцамаш арадаьхад. Царех цаI ба тахан вай бувцаш бар. Цу тIа кIоаргга анализ яьй вай парте съезд хинначул тIехьагIа баьча идеологически балха, из тоабара хьадда дола наькъаш къовстадаьд.

«Идеологически, политико-кхетама болх дIахо тоабарах» бола соцам арабаьлча, — аьлар дIахо докладчика,— районе хилар обкомера пропагандистий а лекторий а группа. Цар пайдана хьехамаш дир из болх тоабара де дезарех лаьца. Ерригача политически, экономически, комсомольски дешара системе цу соцамах лаьца кхы тIа а занятеш йир, 200 лекци йийшар районерча «Знание» яхача общественна лекторица. Таханарча дийнахьа из соцам бийца чакхбьяннаб районерча ерригача партийни организацешка.

Дика дакъа лаьцар из кхетама болх мишта чакхбоаккх, боаржабу хьожача «Знамя труда» яхача районни газето. Цу тIа хаст-хаста хул идеологически балха эффективность лелхьярах йола рубрика.

ХIанз кхетама болх дIахьош районе ва 2000 пропагандист, лектор, докладчик, политинформатор, агитатор. 9300 саг ва ерригача политически, экономически дешара системе деша вагIаш. Дика кхетам луш хьабоагIа пропагандисташ Ю. Я. Зиборов, В. Т. Чебонсаров, И. Н. Чуйкин, И. И. Холопов, В. Абрамян, кхыбараш.

Цхьабакъда, — аьлар докладчика, — идеологически болхлоща пропаганда елга кердача соцамо дIа ма деххара да ала йиш йолаш дац вай районе. Ледара болх беш я XX партсъезда цIерагIча, «Заветы Ильича» яхача колхозашкара, Сунженски дIаюха лелача механизированни колоннера, кхийолча предприятешкара политически экономически дешара школаш. Из гIулакх, шеко йоацаш, Iатк̈ь боахама гIулакхашта.

Масала, хьажцаргъя вай «Восход» яха колхоз. Цар дIадахача шера арахийца продукци яр 89 эзар сома маьха, цхьабакъда, цу продукцега дIадахар дар 242 эзар сом. 301 эзар сома зе дир цу коллективо пачхьалкхена, хIаьта XX партсъезда цIерагIча колхозо — 912 эзар сома. Иштта, пачхьалкхен а партийни а дисциплина телхаеш моттигаш хиннай XIX партсъезда цIерагIча, Кирова цIерагIча колхозашка, «Серноводский» совхозе. Из да цу коллективашка юкъе юкхьанцарча партийни организацеша лертIа идеологически, политико-кхетама болх вIашiтIехьа ца баккхар, долаш дола кхоачамбоацараш къайла а кхухьаш, принципиальни критика ца яр, балха тIа новкъарле еш дар тIехьа ца доахаш сиха дIа ца доаккхаш хилар. ДIадахача шерашка ерригача школашка 35—40 процент мара дешаш бацар боля беш бола нах. Уж кIезига хилар хьалхадаькхар тхона КПСС Нохч-ГIалгIай обкомо, — аьлар Ф. С. Цуровас. — ХIанз къахьегамхой дешара дукхагIа юкъеозилга вIаштIехьдаьккхад оаха.

Оаха дехкхал ду тхоай йоккхача активерча нахах, идеологически балха боккъонца болча бIухоех. Церех ба лектораш чи. П. А. Семенов, М. С. Санин, Ю. В. Ли, лектор-атеист Д. Х. Мейриев, агитаторш П. Ф. Панфилов, Н. А. Стороженко, политинформатораш А. В. Гурин, К. Чаниев, З. Д. Дрезов, А. Ю. Богатырев, Б. М. Хаштыров, С. А. Когай, кхыбараш.

Цхьабакъда, докладчика белгал ма даккхара, кхетама балха тIа хIанз а дукха кхоачамбоацараш да. Дукха моттигаш хиннай кулгалду нах царна фу дулургда, малагIа политически сакхетам болаш ба лерттIа ца хьожаш гIулакхаш тIа хьежабеш. Бесседаш, хоамаш, докладаш шоаш еча хана цхьаболча идеологически болхлоша массанена довзаш дола хIамаш дувц, бахача наха ха ловш долча дешашта жоп лац, долаш доля кхоачамбоацараш дIадоахаргдолаш цар безам сомабаккхац. Масала, вIалла устни политически пропаганда еш яц «Восход» яхача колхозе, ДРСУ, «Западная» яхача оалхазарий фабрике, «Сунженский» «Ассинский» яхача совхозашка. ХIала лелабац цар из болх?! Райкомо, цун бюрос, отделаша доаггIача тайпара церга цу дакъе ца хоаттандаь. Цу коллективашкарча наха, эггара хьалха коммунисташа шоай бехктокхам мелбаьндаь.

Бахача наха идейни кхетам балара вьттув болаш я цIагIара лектореш. Царна кулгалдеш ба юкъерча а бархI шерарча а школай хьехархой. Дика болх бора цу лектореша хьалхагIа, цхьабакъда, укх тIеххьарча хана тесса битаб цар из. 400 совгIа лектори я районе вIашагIъелла. Дика кхетама болх лелабеш хьаьоагIа Карабулакерча № 1 йолча юкъерча школера, № 3 йолча Орджоникидзевски школера, № 1 йолча Ассински школера лектореш. Цхьабакъда, Галашкарча, Мужичарча, Арштерча, Серноводскерча, иштта кхыча а школай педколлективаша из болх тесса лелабу.

Ерригача районе дIалаьрхIача 4 бIаь пенсионер ва. Ужжал цIен-воалой ба. Царца бе боагIа, эггара хьалха, кхетама болх. Цу дакъера шоай дехкараш дийдалийтад школай, больницай кулгалхоша.

ЧIоаггIа теркам тIабахийтаб Нохч-ГIалгIай Х-ча, V-ча пленумаша дIаяхача замах юкъедиса иирча гIулакхаш хьагучадахара, мурдий тоабаех доала зулам дIадовзийтара, сходех кхетамца пайда эцара, цу гIулакхашта дувхала лоаттабу къовсам тIагIертта лелабелга хьа а дехаш. Из болх районе мишта лелабу хьожаш парте обкома бюрос шозза дош дийцад. Гучадаьлар из гIулакх во ца латтилга: кIезигагIа хулаш латт мурдий тоабаш, марха доасташ долча дийнахьа деша хьа ца уха дешархой. Цу балха лостам телара райкоме вIашагIъеллай атеизма совет. Уж дешаш дувцаш сходаш хилар дуккхача юрташка.

Из болх дика лелабу Серноводски, Нестеровски станицашка. Серноводске я «Кунта-Хьажий» мурдий тоабаш. 22—35 саг гаргга чу а воатIаш. Царна юкъе ба цхьалнахьа а болх ца беш бола мурдаш Вагапов Хас-Мухьмад, Сагитов Аюб. Серноводск-Кавказская яхача курорте болх беш вола Хабилаев Салман. Юрта яхаш яр шайха я со яхаш хинна Шовхалова Зура а. Уж берригаш а юртахоша шоай сходе бийцар, цул совгIа, хIара дениа чIоагIагIа лоталуш латтар уж гIалела лаьтта: уж бувцар юртарча радиос, газеташа. Шовхалова юртара дIаяхар, юкебисараш а укх тIеххьарча хана вIашагIа ца бетталуш бисаб. Цу гIулакха юкъе дикка дакъа лаьцар юртарча клуба директора Эльмурзаев Зарас, «Путь к коммунизму» яхача колхозерча парткома секретара Ибрагимова Жалилас, юрта Совета председатела Мейриев Дудара.

Цхьабакъда, из болх тесса битаб Алхасте, Галашка, Троицки, Орджоникидзевски станицашка, Карабулака поселке. Цу гIулакха бехке я партийни организацеш, коммунисташ. «Заветы Ильича» яхача колхозе болх беш я дукха нах чубоагIаш йола «Кунта-Хьажий» тоаба. Цунна керте латт 1930 шера суд яь хинна Дзангиев Довте Шовхал. Цу тоабо наха юкъе зене дола къамаьлаш ду, шоай мурдий тоаба шерье гIерт. Из деррига а ца ховш санна лел колхоза парткома секретарь В. М. Булгучев, юрта Совета председатель М. Белхароев. Нестеровске, Карабулаке, Троицке, Ассиске я 100 саг гаргга чувоагIаш йола баптистий лах тоаба. Царна кулгалдеш ба А. Л. Кухтина — Троицкерча участкови больница керттерча лора Б. С. Селезневай домработница. Из ца ховш яц районни больница керттера лор Н. М. Васильева а.

В. Чеботасас, В. Ткаченкос, А. Леонидовас, А. Колесниковас, И. Мальцева, В. Тетеревас шоай бераш делга дездаьд килазашка, ламазаш деш долча цIагIа шоай бахар чIоагIдаьд А. Лященкос, А. И. Степанова, А. Н. Еруменас, В. Вятиинас, А. Четвериковас, кхыбараша. Из гIулакх ца ховш санна юстара баьнна ба уж бахача юртара коммунисташ, партийни организацеш.

Ший доклада тIа цIенкапитта критика йир Ф. С. Цуровас районерча цхьацца йолча школашта, административни органашта, комсомольски организацешта, культура отдела, спорта комитета, райОНО-на, районни больница лораште, цар идейно-политически кхетам балара болх ледара барах.

Пленуме къамаьлаш даьхар белгалдаьхар социалистически хьиъ йоаржаеча района коллективаша дакъа толамаш. Промышленни предприятий коллективаша май бетта реализаци яре плана 103 процент кхоачашъяьй, шеб бетта планал совгIа 285 эзар сома продукци ехкай. Къахьегама овсарле лакхъеннай 3 процента. Дика къахьийтар машинаькъа торгови организацей болхлоша, «Сунжанефть» НГДУ, Карабулакерча химически реагентий завода, даьтта доаккхача завода, быткомбината коллективаша.

Дика толамаш доахаш хьаьоагIа районера колхозаш, совхозаш. Дика юртбоахама техника кийч а яь гурахьара балхаш шоай ханнахьа чакхдаьхар «Победа» яхача XIX партсъезда цIерагIча, «Путь к коммунизму» яхача колхозашка «Ассинский» совхоза коллективаш. Пачхьалкхенга шура йохкара план кхоачашъеш хьабоагIа «Победа» яхача, Ленина цIерагIча колхозий, «Ассинский» совхоза къахьегамхой. Эггара дикагIа толамаш доах «Путь к коммунизму» яхача колхозерча № 2 йолча шурий-товарни ферма коллективо.

Цхьабакъда, 11 коллективана юкъе кхоъ мара коллектив яц таханарча дийнахьа пачхьалкхенга дулхи шурен йохкара план кхоачашъеш. ТIеххьюсараш юкъе я «Путь к коммунизму» яха, XIX партсъезда цIерагIа, Кирова цIерагIа, «Заветы Ильича» яха, кхийола колхозаш. Из да социалистически яхь во лелаелга, къахьегамхошта боагIаш бола кхетам ца лулга.

Пренешка къамаьл даьча Цеча Эскара цIерагIча колхоза председатела, XXV съезда делегата Л. П. Ясинецкаяс, «Знамя Труда» яхача газета редактора И. И. Чунихина.

Нестеровски станични Совета председатела Л. Х. Мейриева, «Сунжанефть» НГДУ инженера М. С. Санина, Карабулакерча № 2 йолча юкъерча школа директора В. К. Саенко, ВЛКСМ райкома хьалхарча секретара В. Н. Трибунцова, Ленина цIерагIча колхоза парткома секретара Ю. У. Ибраева, кхычар дийцар шоай балха тIа карагIдийннарех, гучадаьлар дуккха кхоачамбоацараш, уж дIадахара наькъаш белгалдаьхар.

А. САГОВ,
тха соб. корр.

Агитатора беседа

Июла хьалхарча деношка «Красный молот» завода механически кхычен цехашка чIоаггIа уйла тIайохийташ бийцар маьхашта йолча СССР Пачхьалкхен комитета соцам. ДукхагIа болча красномолотовцаша кхетадеш тIайийцар дошонеи дотонеи, бекхашта, кIувсашта а автомашинашта а маьхаш тIатохар, хIаьта а цхьабараша къахьегамхой хьаштаэшта хIама тохар лоархIар цунах.

Цу къамаьлашта юстара а ваьнна Iе йиш йолаш вацар опыт йола агитатор, производственно-распределительни бюро начальник Анатолий Васильевич Сетлев. Беседа дог техадеш, бахьанаш корта болаш хилийтар дукъа партномеи горкомеи наха хилар из, бухгалтерерча счетии болхлоша дагабаьлар, завода болхлой вахарера факташи масалаши гулдир. Цудукъа чулоацам дика болаш а хилар беседа. Цо йоахар:

— Цхьадолча товарашта маьхаш тIатохар соцам тIа даиза ца доалаш дать гIулакх да яке а, цо советски наьха хьашташ эшадаш. Шерра хоатташ долча товарашта, саггота эшаш долча товарашта доагIаш дац маьхаш тIатохар. Цуяца дувзаденна доацаш вай вахара хьал хIара шера тоалу, тоалуш дIа а гIоргда.

Ераш я профсоюза завкомера аз хьанийца хьадда цифраш. Завода доалахьа я 58 эзар квадратни метр наха чуIе моттиг, деша даха за йолаче берий ялх учреждени, йиъ столови. Царна долча гIулакха хьалдаь укхаза да культура ЦIа, спорта Дворец, ши библиотека, салоIа база. ХIара шерра-шера лакхлу алапеш. Къаьстта чIоагIа лакхденнад уж хьаьнала а творчески а къахьегарий.

— Тха бригаде, — беседана юкъе воагIа Гудушаури Герман, — соахка, бригада вIашагIа йоллалехьа, юкъера алапи 180 сомал тIехдалапар, хIаьта хIанз 230 сомага дIакхачад из.

— ХIанз кIезига моттигаш яц дика къахьегараша 300 сомал тIех алапи доаккхаш я, — хьалхадоаккх токара Ельчанинков Александра.

— Бакъ да! — ладувгIарий къамаьлаш хьал а даьне, дIахо дувц агитатора заводо общественни фондаш алсамъюлаш хиларах. — КхойттаьлагIа алапи тел, машинашъерашта гIулакх деш а болх беш 52 лори бIаь совгIа юкъера медицински болхлои болаш йола медсанчасть. Алхха кхераэллен техникага хIара шера дIахийт 250 эзар сом.

Соахка льготни маьхаших боацаши путевкаш а ена санаторешка салоIаш хиннаа бIаь совгIа машинашъер. 300 саг хиннаа салоIача цIенoшнеи туристически походашкеи. Деша дагIа 750 бер хиннад пионерски лагерашка. Кхы кIезигагIа боацаш хургба салоIаш укх шера а.

Шоай хана юкъера образовани лиххана барашта дIахо деша хьалаш вIаштIехьдаьхад заводе. ХIанз чакхдаьннача дешара шера къоана тIуьста болхлочо юкъера образовани лиххарах аттестаташ хьанийцад. ХIаьта беррига а болх беча кагирхой школашка тханига дешаш ба бIаь совгIа кагий нахи мехкарийи. 65 — техникумашка, бIаь гаргга — вузашка. ХIаьта из долла хIама, вайна ма харра, мах боацаш деш а да.

Цига гул мел беннарашта шоашка хьежача гу партен правительствах еш йола йоакхо. Къахьегама ветерана фрезеровщика Василий Григорьевич Иванова шийна лелас эггара хьалхара автомашин нийсаи тиъо шу хьалхагIа. Волх беш мел йолча хана из лелаяьй, из ехачул тIехьагIа керда лр нийцай.

— Бакъдар аьлча, — йоах цо, — хIанз езагIа хургьа автомобиль. Цхьабакъда, хургьяц из эша ца яллал сэа-м.

— Нагахьа санна бюджето торо ца хулийте, — белгалдоаккх инструментальщика Неофиди Константина, — общественни транспорт я хьашт мела а.

Беседана юкъе дакъа ца доацаш цхьаккха а вацар. Массане а дора къамаьлаш шо-шоай аргIагIа. СагогIа эшаш доацача товарашта маьхаш тIатохар дика кхетадеш дувцар цар. Цуцца цхьана, цига белгалдоахар советски торговле правилаш йиза кхоачашъяйтар дукъа лоаттабу тIахьожам чIоагIбанза барг ца хилар.

— Хила тарлуш хIама да, — йоахар разметчика Прищенко Васие, — нускал доаладича нйеш йола чIовгаш массанета а цхьатаррарча маьхах йоалкилга, эггара хьалха саг йоалверашка а кхозалагIа йоалаераша а. Дохха арахецаш дола бий а общественни кхачан предприятешка гIолла дохьаш йола моттигаш а нийслургьяц аза дац. Цхьабакъда, цу тайпарча гIулакхашца дира къовсам лоаттбе безаа дира къовсам лоаттьбе беза.

Доллача хIамах гуш дар агитатора беседо дийрхIар кхоачаш хиннилга.

К. ТИМОФЕЕВ.

ЭГГАРА ХЬАЛХАРА ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНИ

Нохч-ГIалгIайчене каст-каста хьоахаеш а вай мехка йоазаш а я кIоарген тIехкIоарген бурув тохаш хиларца, организационно-технически кердадараши автоматически устройствашн производствана юкъехухьаш хиларца. ТIеххкIоарга бурув а тохаш скважинаш йоахача хана вайнга Iомаю керда техника, технологи, цул тIехьагIа ворхI эзар совгIа кIоарга бурув мел тохача пайда эц царех. ВорхI эзар метр кIоаргача дадача юрски тIоанашка дукха мехидьттен газ доалл геологаша яхачох. Атта дац иштал кIоаргагчара мехидавттен гази яккха. ЧIоагIа эшаш я боккха низ ловш йола буровой установкий нерда оборудовани. Бурувдеттараштa хьалхашка латтача бехктохкамегIа дола декхар да юрски тIоанашкара мехидьтта доаккхилга, цох тийша я вай мехка къаьнагIа лоархIача мехидавтта района кховне.

Iилмахоша синача рекомендацегIа эггаре хьалха юрски мехидавтта такха дезаш да Малгобекско - Вознесенски майле. Царна хетачох, из укхаза хила дезаш да туха кIалхарча тIоанашка, ялх эзар метр е кхы а кIоаргагIача тIоанашка. Терски довкьашка иньйбасоденгахьа, Вознесенски станицана гавна йоацаш. Малгобекски бурув тохара балхий управлене вышкаш ераша 1977 шера сентябрь бетта ше санна кхы вай республике йоацаш йола буровой установна дIоттайир. Яйген тIахьежача боккха низ лоаргбац аьнна, хеталуш яр цун конструкцеш. Дукха ха йоацаш вышка мел низ лоргба хьежача гучадаьлар 326 тони дозал дола турбай колонна цо ловш хилар. Туха кIалхарча юрски тIоанашкара мехидьтта тахкара хийца бурув тоха йиш хилар хьахьенхар цу масало.

Иа ший тайIарен ше санна яр кхы йоацаши буровой установка я. Цун конструкцеш кийчъяьй Свердловскерча конструкторашa, хIаьта из хьаьнй Уральски машинаш еча завода болхлоша. «БУ-200-ДГ-4» яхаш я из установка. Вай мехка эггара хьалха из санна йола установка вIашагIъеллай Малгобекски вышкомонтажникаша. 6550 метр кIоарга доалача юрски тIоанашкара мехидьтта даккхара лаьрхIа я из. Укхазара деррига керда я из санна йола установка духхьашка дIаоттаьь а хиларах, цунах аьнад экспериментальни установка.

Керда скважина йоаккхача бурув тохилга а тIадиллад Малгобекски бурув тохара балхий управлене эггара опытнегIа йола бурувдеттар Атращинов Иван Александрович керте латтача буровой бригадана. Къахьегама кхетамда вIаштIехьбаккха ховш волча цо кийчъяьй бартцхьоагIо йолаш шийна хьалхашка латта декхараш дикка кхоачашдеш йола коллектив. Дуккхача хана деиза цуниа къахьегаш ва буровой партгрупорг, смена начальник А. Е. Савин, къахьегама ветеранаш, бурувдеттарий гIонча М. Н. Касин, боккхагIбола бурувдеттараш В. Н. Потапов, Н. П. Менаев, механик Н. Я. Москаленко, дизелист П. Е. Евтушенко, слесараш Н. Т. Скибенко, Н. С. Серебряков, М. А. Бирюков, лаборантка В. М. Гуренко, Т. М. Нечаева, А. А. Жердева, кхыбараш. БоккхагIбараша хьоккхам тел къоавабараштa. Советски Эскаре гIулакх даь а ваьнна цIавеначул тIехьагIа буровой къахьега вера Гаркавенко Юрий. ХIанз из тIехдика дизелист ва. Иштта Эскаре гIулакх а даь цIавеначул тIехьагIа бригаде къахьега вена Битин Александр а. ХIана йиълагIча разрида бурувдеттачун гIонча волаш хьинаре къахьегаш ва. Иштта дIаболабаьб шоай къахьегама никъ комсомольца бурувдеттачун гIонча Н. Торияс, дизелиста Ю. Макарова, кхыбараша.

Буровой бригадана хьалхашка латт хоадам болен чоалханеи ши декхар: юрски тIоанашкара мехидьтта гуча а даьккха цар геологи Iомаелга, бурув тохара технологи Iома а яь из карагIзаелга. Хьалхара декхар чоалханегIа хургда 5500 метр бурув техачул тIехьагIа, хIана аьлча, бурув тоха оста юрски тIоанашта тIанхьвачул тIехьагIа хIара 50 метр бурув массаза тох хувца езаш хургьа кери.

Укхаза бурув тохилга цхьаккха кьовзам ца хулаш дIададахар 3150 метрга кхачалца. ДIахо осложненеш хила йолаелар. Каст-каста осташ хувца дезаш хулар, хIара оста хувцача юкъа ца тохаш дусар кхо-йиъ метр бурув.

Уж санна дола гIулакхаш хьалхагIа а нийсденнадар тхона, — йоах буровой мастера А. Б. Немцова. Даим керда наькъаш леха дезаш хулар хьовзам ца хилийтара. Цох лаьца тхо дагадаьлар «СевкавНИПИнефть» института Iилмахошца. Цигарча осложненешта волча вонкхача специалиста Н. З. Качлишвиле рекомендаци елар тхона, иштта пайданера рекомендацеш тийлар Малгобекски центрально-исследовательски служба начальника Д. Х. Дудаева. Цар шиъне а тийнна рекомендацеш тIаерзаль яр эшача боарамагIа бола лоабата маркхал кийчбара. Цу тIехь мах бaь а варгвоацаш новкъостал дир тхона лоабата маркалашта волча инженера.

Нийсъенна хьоамаш эшайир иштта болх беш болча бурувдеттараша. Июнь бетта хьалхарча деношка скважина йоаккхаш тохаш хинна бурув 3810 метр кIоаргделар. Буровойра оборудовани экспериментальни яле, а, бурув тохилга чоалхане дерзаш моттигаш а нийсенай. ХIаьта а графикал хьалха ювлаш бурув тохаш я бригада. Ялх бетта планагIа тоха дезаш хинна бурув 550 метр йолча, цо техар хилар 14 метр дукхагIа. Шера тIайийцача социалистически декхарех заданел совгIа тоха дезаш дар 15 метр мара доацача. Пачхьалкхенна пайда бара задани а толамца кхоачашъяь.

Тхо буровой йолча нийсденнача дийнахьа чIоагIа сихбенна кьувзар укхазара лаьттан ченаш техараш. Итт совгIа йоккхий тампонажни агрегаташ я буровой установкана юхе.

Скважинана цементаж е кийчлуш да тхо, — аьлар Малгобекски тампонажни участка воккхагIволча инженера М. П. Григоряна. Массава а сихбенна ши-ший участке къахьегаш ва. Шоаш лаьрхIача хьисапе из лоархIаме болх чакхбоаккхаш бар бурувдеттараш. Уж дог тийша ба дIахо кхы а дикагIа ка йолаш шоай болх дIатIоргхиларах.

Е. МАЛОВ.

СУРТА ТIА МагIалбинера № 918 йола экспериментальни буровой.

А. РОМАНОВА сурт.

Тха интервью

ХIАРА САГАГА ДIАКХОАЧАШ БЕ БЕЗА БОЛХ

КПСС ЦК «Идеологически, политико-кхетама болх дIахо тоабарах» болча соцам тIа белгалдаьккхад, «Ла йиш йолаш дац бахача наха юкъе, общежитешка, зIамигача коллективашка, гаьнарча нах бахача моттигашка бу кхетама болх дукхагIча хана ледара беш хилар».

Цу давкъе шоай районе Iоаьвча опытах, кердача соцамга хьежжа де лерзIарах дувзилга дийхар укх деношка тха корреспондента Заводской райисполкома председателага нов. С. С. Батлеигара.

Саид Саидович, бахача наха юкъе организаторски массово-политически болх бара малагIча балха формаех методех пайда ийбу оаш?

— Тханига традици а хинна дIаотташ латт улицай цIейш дендолга. Укх тIеххьарча цаIк ахи шера бахача наха чIоагIа бевамс а хеташ тIайиеча цу мероприятешка хиннаа тха районера 11 эзар гаргга саг. Цига шерра къамаьлаш хул дерригача вай халкъий юкъара интернациональни советски обридаш, традицеш вахаре тIагIертта юкъенхувла езарах, вай вахар нийчадоахача шердаьннача гIулакхаща, тIехдаьха къаракъаш меларашца, спекуляци лелаерашца, коммунизм хьалъечун моральни кодексаца тарлуш боацирашца лоаттабу къовсам чIоагIбарах. ХIаьта цу тайпара вIашагIхетар долча хана района кулгалдеча болхлоша хоамаш ду гулбенарашна района боахами культурен дегIакхувлача нийслуча халонех, пятилетка планаши задаиеши кхоачашъяра дакъе къаьст-къаьстача къахьегама коллективашта карагIдийнарех, даиза дисарех.

ХIаьта цу цIейшка деча къамаьлашта анализ йича къаьтта гуш хул тхона тхоай балха тIа мела йола участкаш, хьем ца беш киэк теркамш тIабахийта беза гIулакхаш белгалдоах.

Наха юкъе хиддаиза болх беш я 8 депутатски группа, 13 массаьлара комисси. Дукхача заводцанашта дика довзаш да халкъа суда председатела Н. Г. Коструботи «Чечингсельстрой» АТК начальника А. Б. Пливеси кулгалдеча №№ 1, 6. йолча депутатски группай беркате гIулакхаш.

Депутатски группай членаша, коашка чу а увтташ, къаьст-къаьсттача нахаца беседаш ю, нах хьагул а беш левицеи еш, наха тийнна наказаш кхоачашдоро тIахьожам лоаттабу, школай, деша даха ха йоацача берий учреждeней, больницай болх дикагIа вIаштIехьбаккхара гIо ду. ХIаьта массаьларча комиссента тIалатта декхараш кхы а шерагIа да.

Иштта, пайдане гIулакхаш да нахана вIашагIкхетараш чакхдохилга, шоай хоржамий округашка депутаташа наха хьалхашка отчеташ елга. ХIаьта укх деношка бахха керда форма а юкъейоалаьй оаха — пенсионерий совет хержай, общественни балха уж шерагIа юкъеозара до эшараш къоестадьд.

Ховш да алхха депутатий хьинарча района хьалхашка латта боахами социально-культурни декхараш толамца кхоачашде йиш йоацилга, уж гIулакхаш чакхдоахыта лоархIаме моттиг шоай лоIамача, общественни организацешка а кхоачилга. Царех лаьце дувцал тхона.

ТIа-тIа дукхагIа хулаш латт халкъа депутатий Заводской районни исполкома гIончий. ХIанз иЙс бIаь совгIа саг юкъевоагIа цун актива. Царга гIолла бахачи нахага партеи правительствах решенеш дIайовзийт, хIаьта наха коммунистически кхетам балара уж шерра юкъеозарца вахаро хьалханка увттаду социалистически законности правопорядоки лораярца, къахьегама дисциплина а социалистически общежите бокъонаш а телхаярца юкзаенна проблемаш къестас дикагIа вIаштIехьдоал тха.

ХIанз бахача наха юкъе болх беш я 27 уличии а домовой а комитет, шоашта юкъе хержа 286 саг а волаш, 127 халкъа дружина, 206 новкъостий суд, 30 кварталани 141 депутати.

Дукха ха йоацаш идеологически болх эргабаьккха тоабара хетаьь хиннача парте городской комитета пленуме цIенхашта критика йир тхона предприятеша ритмично болх ца барах, организацеи, боахама, идеологически болх вIаши айхха буьаш ца лелабарах, цхьайолча предприятешка производства резервах лерттIа пайда ца ийбарах, къахьегама дисциплина телхаеш дукха моттигаш хилирах.

Цу дерригне а тхо декхаройла ду кIоаргагIа тхоай гIулакхаш такха, депутаташ, активисташ хьалхашка летта декхараш кхоачашдара кхы а хьинаретIа оарцагIбаха.

КПСС ЦК «Идеологически, политико-кхетама болх дIахо тоабарах» болча соцамга хьежжа нах бахача бу болх эргабаьккха тоабара, цу балхацара формализм, шаблон дIаяккхара эггара хьалха де лерзIар фуд оаш?

— Тхона дика гуш да тхоай кхоачамбоацараш а даиаа дисарехи а. Оаха лертIа оттадаьдац къаьст-къаьстача нахаца собеседованеи елга, беррига депутаташ бац шоай хоржамий округашкара беррига нах бовзаш, царна боагIаш бола болх беш. Районе хIанз а дукха моттигаш я гIожача тайпара социалистически законности правопорядоки телхаеш. Районе чIоаггIа овла бахийта гIерташ я баптистий секта.

Оаха лаьрхIад наI дола политин чакхдоаккхача хана цу гIулакха ерригa депутатски актив юкъеоза. Царга наха хьалхашка докладаш епийтара разработкаш эп тхоне. Уж кийчъяра лакхе латтача организацешкарa новкъостая делга ца дийхача а далац тхо.

Кхетама болх комплексно, Iалман дарда тIа балхача наькъа ерригa категореш теркал а еш лелабара бaйнача бетта отта а яь мероприятеш чIоагIъяьй исполкома засадане.

Наха юкъе боча кхетама балхах юкъхьахур доккхагIа хилийтара, из бернате хургболаш лелабара къаьстта уйла тIаккхийта сарга къахьегамхой хьаштаь, царна дагадоаххараш, хетараш кIоаргагIа Iомадара, практически гIулакхаш чакхдоахача хана царех шерра пайда эцилга цIаштIехьдаккхара.

ТIаккха цу хIамо вахтара исполкоме, лакхе латтача организашка ухийта иалюбаш, заявленеш кIезигъергьй, хIаьта из лоархIаме гIулакх талмаста леладу кулгалхой, — хIаьта уж хIана а тхашига болаш ба. — тхона дикагIа бовзаш хургба, царсара доагIар хьадехаргда. Цхьан лешаца аьлча, цу дерригне а тха депутаташ, актив нахаца кхы а гаргагIа хулийтилга Iалашдергда, хармархоша дIадехараш кхоачашдара дикагIа дола хьалаш хьадергда. ТIаккха, шеко яц, уж ерригa мероприятеш наха юкъе беш бола кхетама болх шерагIа боаржабелга, кIоаргбелга Iалашдеш хургхиларах.

КПСС ЦК соцам тIа белгал ма даккхара, торговле, гIишлон, быта йоккха йоацача организацешка, общежитешка, нах бахача микрорайоншка хадданзеи тIагIертган коммунистически кхетам балара гIулакх оттаде вIаштIехьдаьнна дац тха. Кертерча даькъе цу мелача участкашка бу болх эргабоаккхаш тоабара, цига чакхйоахача мероприятешта ма кулга дукхагIа нах юкъеэилга Iалашдара тхоай актива шин хьинари тIадерзадергда оаха дIахорча хана.

ШОАЙ ХЬОКХАМАШ ТОАДЕШ

Вай мехкарча, иштта Нохч-ГIалгIай республикерча хьалха латтача коллективашка санна, В. И. Ленин ваь 110 шу дузача цIейна сийленца накъаяхара ерригa ций торонаши кхоачамаши оарцагIдаьхад Карабулански химически реагентий завода коллективо. Ленински къахьегама вахте а этта, шерра социалистически яхь йоаржаьча болхлоша кердача къахьегама толамашка кхувл из. Динача къахьегама толамашца чакхдаьккхах пятилетка дикьлагIча шера хьалхара ах шу. Продукци маьхала яккхара ялх бетта план 101,9 процент кхоачаш аь я, планагIа лаьрхIачул совгIа цар маьхала яьхкай 62 эзар сом мах бола товарни продукци. Пачхьалкхен планал совгIа арахийцай 485 тони химически реагенташ. Къахьегама овсарле лакхъяра задани 101.8 процент кхоачаш а еш, соахка ялх бетта хинначул 3.4 процент лакхъяьй из завода коллективо укх шера цу юкъа. Духхьал къахьегама овсарле лакхъяра чотах кийчъяьй планал совгIа ара мел хийца химически реагенташ.

Уж толамаш доахача хьинари низи кхо ца беш, дикагIйола опыт шоай новкъосташта дIайовзийташ къахьегаш хиларца белгалбаьнна дукха болхлой ба заводе. Царех я химически реагентий цеха аппаратчик И. М. Васильцова, КИП-ен Автоматикай слесарь А. А. Шкубелев, газоэлектросварщик В. И. Корниенко, слесарь-ремонтийк В. А. Шевцов, транспортни боахама водитель Н. Г. Корниенко, слесарь ремонтник С. М. Зоэлев, кхы дуккхабараш а.

КарагIдаьнначох кхоачам бaь а ца Iеш, тIагIертта къовсам лоаттабеш я завода коллектив производства эффективность, къахьегама овсарле лакхъяра, кийчъю продукци дикагIа хилийтара. Цу гIулакхашта тIаерзаьь йола керда резерваш хаданза тахка а тохкаш производствана юкъеххьаш я.

Р. СЕМЕНИХИНА,
Карабулански химически реагентий завода йоккхагIйола экономист.

ХЬИНАР АЙДЕННА

Грозненски швейни производственни объединене хIамаш тегараша тIеххкоачашду шоаш пятилетка дикьлагIча шера тIайийца социалистически декхараш. Валови продукци арахецара ах шера план 101 процент кхоачаш а яь, планал совгIа цар арахийцай 29 эзар сома мах бола тайп-тайпара продукци. Продукци маьхала яккхара ялх бетта план а 103 процент кхоачашъяьй. Заданел совгIа маьхала яьккхай 556 эзар сома маьха товарни продукци.

Дукха продукци арахеш предприяте пачхьалкхен дикала Знак йолаш. Из продукци арахецара пачхьалкхен план 101.7 процент кхоачаш а еш, планагIа лаьрхIачул совгIа арахийца тIехдика продукци 76 эзар сома мах болаш я.

Объединене коллективе иттех саго хIанзелъа кхоачашъяьй шоай пхе шера задани. ПхелагIча шоле пятилетка задани кхоачашъяъах рапорт делар кхоалагIча цехерча оснорощицас Столярова Мария Николаевнас.

Цехашта филиалашта юкъе яьржача яхье укх шера хиддаиза хьалха латташ хьайоагIаш хьарха белгальяьнна я Мустафина Екатерина Александровна верте латтача шоллагIча цеха коллектив. Ах шера план 110.7 процент кхоачаш а яь, планал совгIа цо тийгад 27 эзар базакъа. Цеха болхлой хIаьз укх бетта кховлагIча декада четах продукци арахецаш ба.

Б. КОСТОЕВ.

ХЬИНАРЕЧА КЪАХЬЕГАМЦА ЧАКХДАККХА ШУ

ЭКОНОМИЧЕСКИ ОБЗОР

ИттлагIча пятилетка диълагIча шера — 1979 шера хьалхара ах шу чакхдаьлла. Нохч - ГIалгIайчен къахьегамхоша из юкъ белгалла хилар республика социально-экономически дегIаьхара даькъе керла къахьегама толамаш дахарах.

Шерра социалистически яхь а йоаржаь ерригача производственни участкаша, промышленноста болхлоша, юрта боахама, транспорта, халкъа боахама кхыча долкъой къахьегамхоша толамца кхоачаши тIехкхоачашш йир 1979 шера хьалхарча ах шера ерриге керттера заданеш. ИттлагIча пятилетка диълагIча шера планагIа лаьрхIа хиннача дикка сихагIа дегIаух Нохч - ГIалгIайчен индустри.

Докхий къахьегама толамаш даькъад промышленноста къаьнагIдолча даькъа болхлоша - мехкдаьттахоша, цар ах шера планал совгIа даьккхад 37 эзар тонн мехкдаьттен 38 миллион кубически метр газа.

Ерригa республика хьанийцача продукци маьхала лерхара 1979 шера хьалхарча ах шера план 101,8 процент кхоачашъяьй, цу даькъе союзни доалахьарче предприятеша 100,9 проценти республикански доалахьарчар 104,5 проценти.

Мехкдьттен газе, электроэнерги яккхара, мехкдаьттахиме продукци, мехкдаьтта аппаратураш, электрически инструменташ, тракторни прицепаш арахецара, хьу кийчъяра, ардахх яккхара, кIир юйтъяра, халкъа яша кхыдола товараш арахецара хьалхарча ах шера план толамца кхоачашъяьй.

ДIадахача ах шера производственни коллективаша къьостта чIоагIа йоакхо йир арахеца продукци дикагIа хилийтара, производственни мощностехи оборудованехи биззагIа пайда эцара, юкъарча производства эффективность лакхъяра. Цу доррипе а торо хилийтар, кхы тIа а керда мощность производствана кхъе а цо йоаласш, арахеца продукци дикка дукхагIа хилийта.

Арахецаш йола продукци дукхагIа хилийтара эггара дикагIа толамаш даьхад баркI процент из продукция тIаккхетийтача Грозненски ремонтно - механически, «Трансмаш», «Пищемаш» заводий, итт процент тIаккхетийтача «Промавтоматика» НПО опытни. Грозненски экспериментально - механически, 16 процент тIаккхетийтача электромеханически заводий коллективаша.

Цу коллективий производственни хьоккамаша къьгга хьахьокх хIара производственни участие дукха пайда эзанза дола кхоачамаш хилар. Дукхача коллективаша дикка тоадаьд къахьегам вIаштIехьбаккхари къахьегама дисциплинен, тоалуш латт цар производственни хьоккамаш, лакхлуш латт къахьегама овсарле.

«Мехка хьалхашка латта тайп -тайпара экономически социальни декхараш толамца кхоачашдара, — белгалдаьккхар новкъоста Л. И. Брежнева КПСС XXV съезде яьча доклада тIа, — кхы наькъаш дац, сихха къахьегама овсарле лакхъярал совгIа». Из декхар толамца кхоачашдара керттерча даькъе бухсоцаш де дезар да ма могга шерагIа социалистически яхь йоаржаяр, коммунистически хьисапе къахьегара бола коммунистически болам дегIаккхувлар, дикагIйола опыт шерра йоаржаяр. Ерригa республика хьанийцача къахьегама овсарле лакхъяра хьалхарча ах шера план 100,6 процент кхоачашъяьй.

Къахьегама овсарле укх шера хьалх бетта соахка цу юкъа хинначул 5,4 процент лакхъеннай. Ерригa республика хьанийцача ерригa тIа мел кхийтта продукци къахьегама овсарле лакхъяра чотах дегIаена я. Цо къьгга хьахьокх заводашкеи фабрикашкеи юкъарча производства эффективность дикка лакхъенилга.

ДегIа мел ена продукци къахьегама овсарле лакхъяра чотах тIаккхийттай «Красный молот», «Оргтехника» производственни объединение «Электроприбор», ГI Ахриева цIерагIча «Электроинструмент», электромеханически заводашка, Нохч-ГIалгIай карьероуправление, кхычахьа.

ХIара предприяте кIезига дац къахьегама овсарле лакхъяра дола кхоачамаш, из лакхье йиш я сменаш хьуцалуча хана зехьа балха ха лаьттарах, штурмовщинаца, прогулашца, кадраш хаст-хаста хувцаялийтарца лоаттабу къовсам чIоагIбарах.

КIезига лоархIам болаш дац щенниций балха методаш юкъекхувлар: «Балх беш бараш кIезигагIа а хулийташ дукхагIа продукци хилийтар».

Боккъалдар аьлча, хIара производственни участие долаш да дукха кхоачамаш. Ерригa промышленность бIарчча хьанийцача даьха толамаш дика дале а, цхьайолча заводийи фабрикийи балха тIа кхоачамбоацараш нийсу.

ЯIаштта шии бетта — апрелен маьи республике цхьаккха тIехьаьюсаш предприяти яцар, массане а кхоачашйора продукци маьхала яккхара план, цхьабакъда хьалхарча ах шера баьча балха итогаш йича тIехьаьюсачарех хилар цементни завод. цо дIа ца луш йисар 339 эзар сома маьхъ продукци е планага диллача 7 процент.

Халахете я, йолаш я керттерчарех цхьа хьоккам — къахьегама овсарле лакхъяра планаш кхоачаш ца еш йола коллективаш а.

Хьалхарча ах шера къахьегама овсарле лакхъяра план кхоачашъьяьнц 24 предприяте. Цу хьоккама план эггара эсалагIа кхоачашъяьрех я ах шера план 88 процент мара кхоачаш ца яь йола Грозненски ремонтно -механически предприяте, ремонтно - механически мастерской — 89 процент, хий боахама управление Аргунски выпкабетона изделей завод — 92 процент, йий доаххка завод — 91 процент.

Беттагара беттага къахьегама овсарле лакхъяра план кхоачаш ца еш йола предприятеш кIезигалуга мела дел.

Хьалхарча ах шера къахьегама овсарле лакхъяра план хIара бетта кхоачаш ца еш хьенарех я Назрановски трикотажни фабрика, гIишлон материални гIишлон индустреи Аргунски комбинат, ремонтно - механически мастерской Нохч - ГIалгIай гIишлошъеча управлене Грозненски аьшкабетона изделей завод.

Цу предприятеи кулгалхоша, инженерно - технически болхлоша дIахо йодача хана де йиш йоапаш долча цу гIулакта йоаттIача бесса терко яц, мичча бесса яь а пачхьалкхен план кхоачашъе гIерт уж. цунга дIабохийта къахьегам я на лоархIам.

Лоацца аьлча, хьалха дIаяхача хана санна болх бе гIерташ я цу предприятеи коллективаш. Цхьайолча заводашкеи фабрикашкеи цхьаккха тайпа бехкало а йоацаш дIадахача шера хьалхарча ах шера хинначул а лохъяллийтай къахьегама овсарле.

Масала, къахьегаш волча хIара болхлочоа дIадаьрхIача 1978 шера хьалхарча ах шера хинначул къахьегама овсарле лохъяьй Грозненски дулха комбинате — 6 процент, Веденски мехлесхозе — 16 процент, «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни заводеи Нохч - ГIалгIай химически заводеи — 2 процент, «Металлист» заводе — 19 процент.

Хоаш ма хиллара цу предприятеи коллективаша кийчъьяр чакхъяьха лаьрхIа йола мероприятеш, тIайпа дар социалистически декхараш, юкъарча производства эффективность лакхъяра а хьалхарча даькъе къахьегама овсарле лакхъяра е дараш долаш.

Гуш ма хиллара шоаш дешна доа кхоачашдаш цар. ХIара производствении участка кулгалхоша, масса болча специалисташа де дезар да къахьегама овсарле лакхъяра йола мероприятеш чакхъяхара бола къахьегам кхетамна вIаштIехьбаккхар. моральни материальни поощрени яра йола пайданера формаш юкъейоалаяр, къахьегама дисциплина чIоагIъяр. кхыдола гIулакхаш чакхдахар.

Шоай балха тIа дика къахьегама толамаш даьхад республикерча подрядни гIишлошъеча организацеша. Шоай низаца гIишлон - монтажни балхаш дара ах шера план 104 процент кхоачашъяьй республикерча гIишлонхоша. 1978 шера хьалхарча ах шера даьрел 3 процент дукхагIа гIишлон - монтажни балхаш даьд укх шера цу юкъа.

ГIишлошъяра программа кхоачашъяьй Нохч - ГIалгIай гIишлошъеча управлене, «Грознефтехимремстрой», «Грозтрубопроводстрой», «Чечингсельстрой». «Чечингазстрой» трестий, «Чечингушводстрой», «Чечингавтодор», гIишлошъеча управленей коллективаша.

Цхьабакъда, укх шера хьалхарча ах шера план кхоачашъяьна «Жилгражданстрой», «Чечингсельстрой» трестий коллективаша.

Даьха толамаш дика дале а, подрядни гIишлошъеча организацей балха тIа хIане а тIехьа долаш да цIенхаштара кхоачамбоацараш.

ДIадаккханза да дукхача гIишлон объекташка материальнаш къахьегамен ресурсаш дIа-юха хьекаелга, моттигаш нийслу гIишлон техника болх беш йоацаш, гIишлонхой бе болх боацаш багIаш, эсала дел прогрессивни формаш — бригадни подряд балха юкъеккувлилга.

1979 шера шоллагIча ах шера республикерча къахьегамхоша кхоачашъе еза планаш тIайпа социалистически декхараши доккхий да. Уж толамца кхоачашш тIехкхоачашш дар хIара коллектива сийлен декхар да.

ДIахо болх тоабаре де дезар да хIара производственни коллективо шеи хьалхарча ах шера даьхача толамий е йоагIача тайпара анализаш яр, белгала а яьха болх тоабара кхы тIа а хаьдда йола мероприятеш чакх а йоалаш, тIадиса пачхьалкхен декхар тIера дIадаккхар, ара ца хецаш йиса продукци кхоачаш ца деш диса балхаши укх гаргарча хана юха меттаоттадар, хьинаре къахьегар, боагIача боарамагIа болх бар, йоккха эффективность йолаши толамаши иттлагIча пятилетка диьлагIа шу чакхдаккхар.

ИттлагIча пятилетка диълагIча шера республика социально - экономически даькъе дегIайоалаяра белгальаннахача йоккхача программо дIадехаш дар да хIара коллективо дIахо а шии низаш сарцагIа доккилга дерригача ший кхоачамех биззагIа пайда ийбелга, хьинаре къахьегилга, дисциплинен къахьегам вIаштIехьбаккхари чIоагIделга.

Цох тийша дe 1979 шерен бIарччача иттлагIча пятилеткан заданеш толамца кхоачашъяр.

Нохч - ГIалгIай АССР статистически управлени.

Кердадараш, событеш, фактaш

БОЛАБЕННАБ КЪУЛБЕХЬЕН ЯКУТЕ КIОР

Прогнозех, Къулбехьен Якутерча кIора запасаш 40 миллиард тонн лоархIам болаш я. Цунах 95 процент лакха дикал йолча коксуюши сортах ба. Алхха цхьан, эггара кIезигагIа хIама дIадодача способагIа хьайийлача из хьабоахача Нерюнгрански кIор боаллача моттигере чIоагIъяь запасаш 487 миллион тонн хулаш я. Укхаза цун тIоанаш 70 метрага кхоач.

ДIадахача ихе шера йола а яь, вIалла нах ца баьхача, тIаваха хала йолча районе сихъяь хьалъеш латт Iалаьмате йоккхача кIора комплекса объекташ. Масштабашца а темпашца а диллача цу гIишлонга кхоачаш яраш хIанззалца хиннац СССР малхбоалехьарча даькъа тIа. Нагахьа санна 1975 шера гIишлош хьалъяра монтажни балхий боарам 40 миллион сомага кхоачаш хиннабале, 1979 шера планагIа укхаза дIадахийта лерхIар 360 миллион сом да — хIара денна миллион. Из де вIаштIехьдоал машинийкь укхаза хьал кхачарах. 400 километр болча зIимигача БАМ-о — нередиальни трасса БАМ — Тында — Беркакит йийзай Къулбехьен Якути болх беш йолча Транссибирски магистралах. 1978 шера октябра бовш Нерюнгрински кIор боаллача моттигерча Угольная дахча станцера дIаяхийтар дукхьашхара къулбехьенякутески кIора эшелон.

Машинийкь дIатIабьлхьаб кIора комплекса кхыча объекташта а — обогатительни фабрикаиеи Нерюнгрински ГРЭС-аи. 1979 шера ноябре зIамага БАМ дилла я эксплуатаци е дIалургба.

Нерюнгринске разрезе кIор гутабаккхара балхаш деча пайда оц нердача къилбаседена лаьрхIача даймехка а доязол дехьарча а техникаях оборудованехи: низ болча бульдозерех, буровой станокех, 8—20 кубоки экскаваторех. 180-тонни автосамосвалех. ДIанховса дIайхьай 17 миллион тонн гаргга йола яьсса породаш.

Карарча шера Нерюнгрински разрезера дIабохьийтарга 1 миллион 700 эзар тонн кIор. ТIехьа тIадоагIача терешка кIор баккхара боарам совбургба, хIаьта 1983 шера разрез кхоачаргья шийн проектни низагга — 13 миллион тоннага.

Хьалъеш латтача шера 9 миллион тонн кIор чакхбаккха лаьрхIача обогатительни фабрике укх шеррехьа а болх бе йолалургья моххьаш тIадеттача комплекса хьалхара аргIа.

Виктор ЖУРАВЛЕВ,
АПН корреспондент.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Родезе кердача янаца лоталуш ба карателашта духьадара патриотически низаша тера кира а нийца лоттабу къовсам, Iаьдал кIайча плантатораша, расисташа, кхыча мехкий монополеша оттабьрий бе а додаш хьрц «хормалаш» даьдоллаьтехьа а.

СУРТА ТIА: патриотически низой лагере.

ТАСС фотохроника.

ИСЛАМА 1400 ШУ

Бусалба дин дIаболабалара шераш лархIа долалу кердача заман 622 шера 16 июле денз. Цу дийнахьа, кердача дийна духьала бараша Меккара аравьаккха Маддана вахав Мухьмад пайхамар. ХIара денкарча вахаре Iарбий паччахьалкхенаша григориански календарь леладу, хIаьта официальни документаш тIа, газеташ тIа хиджре терахь а оттаду. Дынца дувзадена дола цIейш сигаларча бетта календарца къестаду, хIаьта светски дараш — маьлхаца нийсду.

1979 шера 19 октябре ислама тIехьабарашта хиджре пхийтталагIа бIаь шу долалу. 1400 шу далара кийчо е йоласнай. Iарбий историни федерацe цу событенa хетаьча мероприятеш шерра программа оттаьй: выставкаши музыкальни фестивалаши, Малхбузен гIорбаьннача уйланхой надаенш геттара кIезига долча кулгайоазой публикацеши. Ерригача Iарбийн бусалбайн паччахьалкхенаша памятни монеташ, маркаш арахецаргья, историки искусствоведийн конференцеш хургья.

И. КУЗНЕЦОВ,
АПН соб. корр.
Триполи.

АПН комментареш

Малхбузе тIагIертара духьала

Дийь шу хьалха бокхагIа болча партнерашка хоаттам а боацаш ший бIу Кипре бахийтарах Анкарана наказани а соцадир НАТО-га гIолларча Турце союзникаша. ЭгIазъяхача Вашингтоно ца кхухьийташ соцадир герз. Турцена гонахьа тIа-тIа чIоагIлуш латтар хьалхе а кхиша декхарий шод. ЕЭС мехкаша, хабарагIа Турцена ишта бала тIаьтта халахеташ а долагт, цун товарашта пошлинаш лакхийр.

1978 шера январе Iаьдала корте эттача Б. Эджевита правительствана хьалхашка эттар эггара ирагIа йола проблемаш. Османски империн ехача хана денз цIаккха а хиннаяц турецки экономика хIанца санна вочча хьала тIа. Инфляци 60 процентага кхаьчай, балхоало —ткъалнеш. Ткъо миллиард долларал тIехдаьннача арахьарча декхарех тIехьадаха йиш йоацараш такха низ боацаш бисар мохк.

Турцега гIо дехаш мухь ухар. Амма союзникаш оарцагIовла сихлуш бацар. Алхха январь бетта (1979 шера) Гваделупе «виъ вIашагIкхийттачу» тIехьагIа мара оттаязар США, Англе, Франце, ФРГ эксперташа «турецки экономика «кIалхара яккхара» программа. Анкарана 1,5 миллиард доллар лургда аьлар. Амма малхбузено хьожаь мода тIахьекха пряник къахьа хилар.

Кредиташ яца лойя мохк декхарийла хила безар трансинациональни монополешта шерра наIараш хьаелла. ший промышленни продукцех 2/5 дакъа луш йола пачхьалкхен сектор дIаяккха, лирана девальваци е. Уж хьалаш хьалхе а хьакхайкадьдар ший букъа тIеххьашка латташ США йолча Дунен халкъашта юкъерча валютни фондо. Цу молхо пил а дуьгрдар, аьнна хеташ да «Паэзе сера» яха итальянски газет. Вовзаш волча турецки сенатора Зия Мюлл-има хетачох «шийна йолча политически гIойленна мохк кхы а чIоагIагIа миIгага чу готбе гIерташ я» Вашингтон. Анкарана пийсденнача халача хьалех пайда а ийна, из кхы а чIоагIагIа НАТО-ца юкза гIерт ВIашагIкхийтта Штаташ.

Иран ший территоре тIара американски базаш дIа а яьха империализма блокови системана юкъера дIаьпначул тIехьагIа, чIоагIагIа лакхбеннаб Вашингтона Турце мах. Анкарий-м 465 эзар сагах латта, Малхбузен Азе эггара доккхагIа дола эскар ма дий. Стратегически геттара лоархIаме ма йий мехка территори. Босфорий Дарданеллаштеи тIахьожам лоаттабеча Турцега дIанховдадь кулг дIаихоачаргдолаш юхе ма йий Советски Союз а иштта дукха мехкдаьтта дола Гаргарча Малхбоален мехкаш а.

НАТО къулбехьера фланг Iалашъелга дагадеха. каст-каста Анкара ух Къилбаседен атлантически союза лаха чиниш дола викалаш. Карарча шера шозза хиийав цига У. Кристофер. ВIашагIкхийттача Штатий пачхьалкхен секретара заместитель. Май бетта шин мехка юкъера керда тIема согллашени оттаярца дувзаденна дола дош дувцаш вар из. Керттера дIадехар дар Турце 26 американски базана шерра автономи ялар. Царех цхьаьраш «ханна йолча статуса» кIийлен тIа болх бе юхайолаеннай дIадахача шера октябре.

У. Кристофер гIийртар иштта У-2 турецки территоре тIа гIолла гIетта лелийта бокъо яккха. Чоалханеча электроника техникаца Iалашъяь йолча цу самолетах. пайда ийбу ЦРУ тIема информаци лохьяра. Цу тайпара декхар кхоачашдеш вар 12 шу хьалха советски сигалара чувайта. Пауэрс а. ДагадоххарагIа аьлча, цун У-2 а Къулбехьен Турцерча базе латташ яр.

Анкара раьза хиннац самолеташ - шпионаш шоайцига лелийтарах дола декхараш кхоачашде. Из чIоагIа хиний американски базе статусех долча деша а, царна ший тIахьожам хила дIа а дехаш. Эджевита правительства позици шерра хьаллаьцай мехка. Моттигерча прессо белгалдоах, Турцех НАТО тIема плацдарма хьисапе пайда ийбаро цун кхерамале толхаеш хилар. Цудухьа мехка тIехь - тIехьа дукхагIа хулаш латт цун гIулакхашта Анкарас миллиардаш йоаьлча НАТО-на юкъера дIадовлара тIехьа бараш. Уж хийцца тоъаргъяр Турцега доала кхыча пачхьалкхений декхар дIадалара.

Союзникий политикана раьза ца хилар совдалар, Б. Эджевита правительство барта йоагIаргIолаш ца хилар бахьан долаш цхьадолча хIамашта юхаяла йийзар Малхбузен. Май чакхбоалаш США сенато могадир Турцена кредиташ лулга. Массехк ди даьлча цхьана экономически гIулакхаш леладарен дегIааларен Организаце дIакхайкадир Анкарана 1,45 миллиард доллара боараме цо дукхача хана дог даьха финансови гIо ду аьнна. Амма кридит хьакхачийтара лирана долларга диллача фактически 43,6 процент девальваци е йийзар Турце. Обозревателашта хетачох, цо шоаза лакхбергба мехна вахара мах.

Турецки правительствана давлени яра Малхбузерча хьалдача гIоазараша пайда эц экономически рычагех ийбаь ца Iеш, кхыметтел политически чарах а. Лаьхлуш латт мехка аьттехьарча низий оагIорахьара бола кхерам. Алхха тIеххьарча цхьан шерен ах шерен «сирача берташа» — иштта оал шоайх националистически болама неофашистски Партеца айхха ювзаенна йолча «коммандос» группаша — политически бахьанегIа эзар гаргга саг вийнав. Мехка массехк провинце хIанз а латташ да тIема хьал.

Анкара барта йоалае гIерташ, Малхбузехьа тIа-тIа дукхагIа доаржаду чIоагIлуш латтача «советски кхерамах» дола хабараш. хIаьта турецки аьттехьарча прессо уж сихха хьал а дувц. ЧIоагIа лоархIаш долча «Вашингтон пост» дунен общественноста хайтар «Советаш Турци дестабилизаци е мара на езаш нийчъяь хеташ я аьнна». Американско - турецки союз на еш юсе, тIетох газето, Гаргара Малхбоале Москвана цIалъюсаргья.

Шийн эагIоахьара Турци я Советски Союзацара бувзамаш дегIадоаладе гIеоташ. Цу хьакъехьера аргIанара залвленп йир В Эджевита, июнь бетта советски экономически делегаци тIаапаш. Къилбаседехьарча доалахочуннара гIулакхаш чIоагIдаро, СССР-ца цхьана гIулакхаш леладаро турецки премьера хетачох разрядка кIоаргъе. Малхбузехьара цхьабараш юхабоалабе а дагa болча «шийлача тIемах» юхедисараш дIадахара гIо ду.

В. ИВАНОВ.
(АПН)

БОАХАМА ЗЕНАШ ДЕЛГА СОЦАДЕ

Дукха ха йоаллаш КПСС ЦК «Идеологически, политико - кхетама болх дIахо тоабарах» баьча соцамо декхарийла ду шийтахьа увзар, кхаьш нийдар, цуйна хIама дIа а ца луц общественгара дукхагIа хьадаькка гIертар, боахама зе дар, ца доагIача рузкъа дIаахийтар санна долча айнерча гIулакхашца къовсам лоаттабе.

ДIаяхача замах юхедисача цу ленерча гIулакхашца къовсам лоаттабеш — ноах соцам тIа, — «пайда эцанза бартбан дешаца кхетабеш а закона чIоагIача низах я».

Из декхар кхоачашдеча кIезига лоархIам бац прокуратура. милице, халкъа тIахьожам лоаттабеча, кхыча организацей, кIаиа аьлча ший ханнахьа цу дешашка хьажаро торо лу нарушенеш ца хилийта, уж зуламашка ца ялийта. ХIаьта предприятеши организацешкеи йоагIаш йола порядкаш оттаяре эггара хьалхе йоахо е эзараш цу учрежденей кулгалхой ба партийни, комсомольски, профсоюзни организацешца, предприятейи цехийи халкъа тIахьожаме постацеша, новкъостий судашца, кхыча организацешца кхьана. Бакъда нагахьа санна уж нарушенеш ца хилийта ца мегача а пачхьалкхенна дукха зе дича а юкъедала деза закона дIадехар.

Нохкай - Юртовски района Жданова цIерагIча колхоза председатель хиннача К Магомадоваси цу колхоза керттерча бухгалтера Чергисбаевен закона дIадехараш ца а деш колхоза кассира Ушаева балха тIахьожам ца лоаттабарал совгIа шоай балхацарча гIулакхашца цунна гIо дир махиицеш делае. ТIахьожам ца хиларах говза пайда а ийца, Ушаева массехк шера колхоза кулгалхошта бIарга а гуш летчъадир колхоза ахча. Цу юкъа цо 60 эзар сом ший киса делар.

Ушаевна уголовни бехк а баь суд яьй. Наказани ца еш битаязар Магомадовай Чергисбаевн, бакъда из ца хила а мегар шоай балха тIара декхар кхоачаш а деш колхоза ахча нийса дIаахийтара цар тIахьожам лоаттабаь баларе. Социалистически доалахье лечкъаераш юха ца тохаш моттигаш кхы а я.

Соцдоалахье лораяра дулха комбинате баьча тохкамо бакъдир цун кулгалхошеи общественни организацешеи къоалашца къовсам лоаттабеш бола болх де лерхIачоа тIаберза ца белга, из гIулакх тессо дутилга.

1979 шера мае милице болхлоша рейд еш смена яьлча балхара цIаболха дулха комбината болхлой чуболача машина чухьожаш 27 кг. дулхи 11 кг горгга маршаши хьадаьхар ХIаьта а дулха комбинате кулгалхой охранаца цхьана цу тайпара транспорта чухьекаш, комбинате лечкъадеш дола дулх а дулха продукташ а кIезиглуш йоацашехьа а.

Цекашкарча новкъостий судаша хьинаре гIо дац комбината болхлойн гIулакхера нахя къахьегамца коммунистически гIулакх хургдолаш, социалистически доалахье лораергIйолаш хьалхебара.

Тохкам бича иштта гучадаьлар къахьегама дисциплинах дола Закон телхадеш а дукха моттигаш йолга. РСФСР КЗОТ-а 76 статья тIа оттадаь да дезалца дувзаденна а кхыдол бахьанаш (саг йоалаяр е маьре яхар, саг дIаволлар. и кх. дI.) хилча алапи а доапаш лоацца отпускаш телилга. Бакъда уж отпускаш 3—5 денал тIех хила йиш яц. ХIаьта дулха комбинате ца шоай тайпара леладу — 30 —60 а 75 а ди отпускаш тел. Алхха шин шера уж тайпа отпускаш 11 эзар сага-ди еннай цар.

Цу цхьан хана комбинате болхлой ца тоъаш, сверхурочни болх байташ. моттигаш кIезига яц.

Колхозийн совхозийн цхьаболча кулгалхошен гIулакхаш тIарча нахег хьайбаш, доакъараш, кхыдола материальни рузкъаш доагIа доал ца деш леладу, ца доагIача дIаухийт. уж дIаахийтаро тIахьожам лоаттабал бехке болча нахагара цар дагь зе хьадоаккхача, уж бехктокхаме озача хана принципиальни хилац. Цудухьа боахамашта доккха зенаш хул.

Дукха ха йоапаш Зурабов директор хиннача «Назрановский» совхозо 1978 шу чакхдаьккхар миллион сомал совгIа зе а деш. хIаьта Ясиновский директор волча «Экажевский» совхозо ах миллион сомал дукхагIа зе деш: Сунженски районерча колхозо — 900 эзар сомал дукхагIа. Халахете а, дукхагIа бола кулгалхой бехке бараш хьа а леха цар чотах зе юхаметтаотта,и дезача, шоаш боахам тесса лелабаьлгеи принципиальни боацилгеи къайладахьар дукха производства издержкашта зенаш дIатIаьзде гIерт.

Нохкай - Юртовски района Кирова цIерагIча колхоза председатела А. Таниева, керттерча бухгалтера С. Б. Умалхабова, МТФ заведующе Гачаева колхозерча доккхийча хьайбай учети уж мелд хьакари «вIаштIехьдаьккхар» колхоза ах Iул къайлададар а ца гуш. Из иштта хиларах 1979 шера колхозе да аьнна лерхIача 735 бежанах 375 доацаш хилар. ХIана кулгаш дIа-юха лестадеш ца шии ханнахьа квартале цкъа колхозера хьайбаш лархIа дезаш хиша ревизионни комиссе председатель Г. Ю. Эзендиев а.

Цу районерча XXII партсъезда цIерагIча колхозе тохкам бича гучадаьннад 164 доккха бежан эшаш долга. Боахама кулгалхоша — Т. Минкаилова — председатела, керттерча бухгалтера А. Апаева, МТФ заведующе М. Сулейманова ца недостача хьахилар тайп-тайпарча бахьанашца доацх, бакъда цар ларде улл боахам тесса лелабар, ца доагIача рузкъа дIаахийтар. вIаштIехьъяьккха материальни рузкъай учет ца хилар.

Цу фактах прокуратуро уголовни дешаш гIоттадаьд. следстви еш а я. Бехке барши бехктокхаме озаргба.

Вывод ца дича яьц, мичча хьа хиннаь [illegible] района юрта боахама управление болхлой, цу боахамий кулгалхой зуламе гIулакхаш ший ханнахьа совца хIана даьдан цар.

Республика цхьадолча боахамашка 1978 шера дукха доахан дайнад. Наурски района «Терский» совхозе шера 413 бежан, 5447 устагIа, 479 эьакха еннай. Совхоза директора де доагIар даьдан уж довра бахьанаш малагIаш да хара. бехке бараш хьа а леха царгара даь зе хьадаккхара.

Баьча тохкамо хьахьекхача тайпара хьайбаш довра керттера бахьанаш да уж гIийла хилар. доакъараш дIаюха а дикъа хьайбаш мелц дисар, лызараш ца хилийтара ший ханнахьа ветеринарни гIулакхаш ца дар, хьайбашка Iа даккхийтара кийчо во яьлга. Из тайпа хьал оттар «Притеречный» совхозе а. Цул совгIа 1978 шера декабре цу совхозе ревизи йича гучадаьлар совхоза фермашка цхьаболча гIулакхаш тIарча наьхен совхоза балхахойн 1975 устагIеи 124 доккха бежани леладаьлга. Ревизех хиннар совхоза кулгалхошта ховш дар. бакъда бехке бараштa бехк баран материальни зе хьадаккхаран хIама данзар. Ма дарра аьлча де доагIар данзар республика юрта боахама министерства а.

Кхерами хьал эттад юрт боахама объекташ хьалъеча. ГIирсаш во хьаллеш хиларахи принискаш ярахи халкъа боахама меттаоттаургдоаца зе ду. «Чечингсельстрой» треста ПМК-1066 (начальник Х. Гунсов), заказчика —совхозашка гIурсаш дара йолча ВIашагIтехача дирекце (директор Г. К. Афанасьев) 1976 шера декабре хьачуеннача отчеташ тIа хьахьекхар «Лермонтовский» совхоза шурий комплекс болх байтара дIаеннай аьнна. Бакъда из болх бе йолаялийтаяп 1977 шера ноябре мара. Цул тIехьа гучадаьлар кIийле юлаш керттера балхаш гIишлошъераша во даь хиннилга. из бахьан долаш дукхагIдолча хьайбай когашта айнаш хилар, царех цхьадараштa выбраковке а яь дукха комбинате дIадала дейзар, хIаьта вокхаш кхыча помещенешка дIачу а дига дарба де лезаш хилар.

Белгалдаккха деза припискаши план кхоачашъяра отчетность харцахьйоаха кхыдола хIамаши паччахьалкхен дисциплина телхаечара эггара кхерамегIча нарушенеш цаI йолга. Цар де лерхIар законгIа доацаш премеш хьанийр. материальни рузкъашта списаки ярп лечкъадари да. Бакъйоацача отчетносто планировани толхаю, къахьегамхошта хьалхаикара доал деча органий сий доаду. Цу тайпарча гIулакхех уголовни законодательства тIа оттадаь да нибахта валла суд ярга кхоачаш бехктокхаме озилга.

Советски района Кирова цIерагIча колхозе хьалха хиннача председатела Ю. И. Дохшукаевен, колхоза керттерча агронома А. М. Бадаевен, цу колхоза керттерча бухгалтера Л. Я. Исаевен шоай балха тIа харцахьара гIулакхаш леладора. ялаташ дIадера планови наданеш кхоачашъю аьнна хетийта гIерташ дIадийна доацаше а 122,01 га дIадийнад аьнна тIатехар. из бахьан долаш тайп-тайпара хапаш а тохаш судаш яьй.

ХIаьта Наурски РСУ начальника Хайдаровен цу РСУ прораба Сайдулаевен план кхоачашъяьй аьлийтара духьа шоашта хинише а планаа тIатехар кхоачашданза дола 7043 сом маьха балхаш. 1251 сом законагIа ца йоагIа премеш а эцаш. Следствени органашь из лаьрхIар балха тIа харцахьара гIулакхаш а леладеш пачхьалкхен рузкъа лочкъадар дада аьнна. из бахьан долаш царна судаш йир.

Хьалха хиннача Ассински консервни завода директора А. Ф. Руденкос, керттерча инженера А. А. Берщацне, лабораторе заведующе А. Ш. Амаршаевеи Е. А. Ломакоси производство вIаштIехьаккхара. технологически процесс лелаяра дика продукци арахецара шоаш бехктокхаме боллаше а 1975 — 1977 шераша дукхаха я тукха продукци арахийцар дакал во йолаш, из бахьан долаш пачахьалкхенна 20883 сом 58 кепиг зе хилар.

Следствени органаша Руденкои, Амаршаеви Ломакови мукъабалийтар амнисти яларца РСФСР УК 152 статья тIа дола зулам цар даьдале а. хIаьта Берщацена суд яьй. Из зулам деча дакъа мел лаьцараша паччахьалкхенна юхаметтаоттадe деза шоаш даь материальни зе.

Тамашийна да е гIулакх: дукхагIбола кулгалхой хеташ ба паччахьалкхенга материальни зе дарах йола искаш суде дIачуяла езар прокурор ва аьнна. Из харц уйла я. Закона из декхар предприятей. учреждений. колхозий, совхозий. кхыча ведомствайн организацейн кулгалхошта тIадуллаш да. бакъда бехке барашцара шоай отношенеш ца толхае безам болаш цар из дац.

Республики городийн районийн прокурораша 1978 шерен укх шера хьалхарча ах шерен 1200-ьел совгIа иск яьй 500 эзар сома.

Боахамашта къаьстта доккха зенаш ду хьакхаьча моллаш ший ханнахьа Iодоассадара йоакхо ца еча. дикал во йола продукци арахецача, хьайбаш доврахи материальни рузкъаш ца тоъарахи пачхьалкхенна даь зе юхаметтаоттадара де лезар ца деча кулгалхоша.

Вай дийцачо а боахамаш тесса леладеш кхы моттигаш хиларо а тепал ду къахьегача коллективашка паччахьалкхен доалахьеш йоакхо еш. дисциплина йолаш закон лоархIаши нах хьалхебара балха тIа цIенхаштта кхоачамбоацараш хилара.

СССР Конституце 11 статья тIа дIаяздаь да паччахьалкхен доалахье дерригача советски халкъа юкъара рузкъа. социалистически доалахьен керттера форма я аьнна. хIаьта Конституце 61 статья тIа белгалдаь да СССР гражданин декхарийла ва социалистически доалахье лорае а чIоагIъе а. СССР гражданина декхар — паччахьалкхени общественнии рузкъа лечкъадаращеи ца доагIача дIаехийтарцеи къовсам лоаттабар. Социалистически доалахьенна тIакхувдарашта законагIа йоатIа наказани ю.

А. РОСТОВ,
Нохч - ГIалгIай АССР прокурор.

1979 шу—Дунен халкъашта юкъера бера Шу

ВАЙ КЪАЬСТТА ЙОАКХО ЕРАШ

1979 шу Дунен халкъашта юкъера бера шу да аьлла хьахийнадаьд. Цо керттера лерхIар къоастадина йисача берала проблемашта паччахьалкхенийн халкъийн, ерригача общественноста уйла тIаерзаяла да.

Тхьо шу хьалхагIа кхалнаьха Дунен халкъашта юкъерча демократически федерацен кхыча прогрессивни организацейн инициативагIа тIаййна бера бекъоний — планетерча деррига берий цкъатаррарча бокъонийн иразеча кхоанени хьакъехьара Деклараци капиталистически эксплоатационнийн мехкашкарта миллионаш долча берашта хабар мара кхы хIама доацаш йисай. Аллха Ленина мехка паччахьалкхен политика, кхоачашдаза дардоаца социалистически общества закон а хинна дIаэттад берий йоаихо елга Советски Iаьдал дьаьнача хьалхарча деношке а деяз. Советски Союзе бахача нахах дигьлагIа даьна совгIа — бераш. Даьхено непас санна йоакхо ю цар ираза, укхадIенон, маьрвалла. Цунна доле тепал да дарбаш кхедарен учрежденей, пионерски лагерий, спортивни бевай, кхыдрий шерра сеть хьаьр.

ХьатIакхуваш йола тIехье массе оагIорахьарен гармонически дегIайовдаяра дахлараш кхоачашдеча Iадьмата боккхача лоархIаме да школе даха ха кхачаяхьа берашта общественни кхетам балар, хьалкхедар.

Бераш школе дахале йола ха уж физически духовнои чIоагIагIа дегIадоагIаш яр л. зIамига долча хала йолл беро саг хьалхула лард. Доккхаь да боккъо йолаш да вай воай мехко хьаьь берий деша даха ха кхачалехьа царна общественни кхетам балара паччахьалкхен система дунен тIа эггара толашагIа яр хиларах.

Деша даха ха йоацача берий учрежденей балхах, цар материальни база чIоагIъерах, дешара - кхетама процессах доле дешаш хаст-каста дувц Ерригроссийски Ерригсоюзнин совещанешка.

Деша даха ха йоацача берашта къахьегама, физически, правственни кхетам балара дешашта хетаьь цу тоайпара йоккхий совещанеш хиннай укх тIеххьарча хана городашка Воронеже, Белгороде, Липецке. ВIалле дукха ха а йоацаш ва даькъальцар юрташкарча деша даха ха йоацача берий учрежденей балха хьакъехьа цIенхаштта къамаьл а деп город Фрунзе хиннача Ерригроссийски совещане. Совещане балха юкъе даькъа лоацаш вар Киргизе Компарте ЦК хьалхара секретарь Т. У. Усубалиев.

Деша даха ха йоацача берашта общественни кхетам балара гIулакх лергIа дегIанхувал вай республике а. Цунна доля тешал да «Деша даха ха йоацача берашта общественни кхетам балара гIулакха хьалех из тоадара де дезарийн хьаькъехьарча» деша хетаяь 1978 шера хинна областной партийно-боахама актив.

Берий бешамашкарча берий кхачах, лорий повкъосталах, кхетама балхах дола дешаш цхьа санне, дукхаза а дийцад Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума комиссешка, Министрий Совета заседанешка.

Белгалдаккхаза дардаш, республика городашка а юрташка а берий бешамаш шарагара шерага дукхагIа хулаш, цар материальни база чIоагIлуш хилар. Масала, иттлагIча пятилетка кхаь шера городашкен юрташкен хьал а яь, болх бе йолаяйтай 3250 моттиг йола деша даха ха йоацача берий 22 учреждени.

Берий башха-дика типови учреждеяш хьалъяй Сунженски района «Ассинский» совхозо, Шелковской района «Красный пахарь» яхача колхозо, Наурски района «Наурский» яхача комсий совхозо кхычар.

Атхой-Мартанерен Новай-Юртарен берий бешамаш берашца болх бара чел аьа хьалаш чудолта кердача дика кийтальча здани ка дIачуяхай.

Берий чIоагтIа - йоакхо ю г. Грознерча Октябра 50 шу дизара цIерагIча химзавода кулгалхоша. ХIанзарча хано ма яххара я №№ 11, 33, 107, 117 йола берий бешамаш. Цу бешамашка кхоачам болаш дика аьй педагогически кийчо, эшшаш йола пособеш, техника. Юрташка кIезига яц эстетически кийчонга, метериальни хьалага диллача дикагIа йолча городской берий учрежденел дикагIа еце, могIа йоаца берий бешамаш.

ЦIераш яха йиш я кхетам бала цу тайпара шоай учрежденеш йолаш йолча предприятей, боахамий. Уж я Шалински района гIишлон материалийн гIишлон индустрен Аргунски комбината, Долински поселкерча Грозненски газ таьнкйоахача завода делеш - бешамаш, кхыраш.

Деша даха ха йоацача берий учрежденей балха чулоацамгара дIадехараш хIара шера дукхагIа хул, лакху берашта массе оагIорахьара кхетам балара хьалхара берий бешамий педагогически коллективай беххтокхам. ХIанз берий бешамашка болх беш ва 2200 воспитатели детсадий заведующеш, царех 1752 лакхерен юкъерен педагогически образовани йолаш ва.

Дика граждански гIулакхаш доахкаши берашца болх бе в ховш политически кругозор йолаши хуга хьадех оаха берий беша педагогара. Педагога цIейность, цуя коммунистически кхетам белгалбувлаш хийла бева дезалашцарчев общественностацарчея творчески контакташка.

Деша даха ха йоацача берий учреждененга хьалхашка латта декхараш цийса кхетаду Шаьларча № 2 йолча берий беша воспитатели (заведующи воа. Н. М. Хаджиева). Даьхе, къахьегам дукха безаргболаш хьалкхеду цар бераш, сурташ дехка, пластелинах хIамеш е Iомаду. Къамаьл нийса де Iомадара дукха болх бу. Деннара кийчо дика йолаш долх цу берий бешара бераш школе.

Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза берий беша чIоагIа чу болаш гIулакх ду берашта лаьнаштен, каст-каста колхоза кхайка кхуна уж, шоай боахамах доа хIамаш дукха хов царна, юртбоахама техника дика йовз.

Республике берашта къахьегам безабалийтара деша даха ха йоацача берий учрежденеша беча балха опыт юкъаргья Дунен халкъашта юкъерча бера шера хетаяь 1979 шера ноябре хургйолча деша даха ха йоацача берий учреждениеткарча боллой педагогически чтенешка.

Цунца цхьана белгал ба даьккхача далаш вай, республике деша даха ха йоацача берашта общественни кхетам балара гIулакх вIашгIехьдаккхара даькъе кхоачамбоацараш къоастадаза дикa дешаш хилар.

ХIанз а кIезига дегIаух берий бешамий сеть г. Грозне а нитта юрташка а. ГIишлош еча дукхача организацейн къаьст-къаьстача ведомствайн бехкагIа республике хIара шера телхаю берий бешамаш эксплуатаце дIаялара ханаш, цудухьа бераш берий бешамашка дIачутеларий йоккха очерд Iоа.

Халахета а, каст-каста нийслу вайна деша даха ха йоацача берашта кхетам балара дешаш боахама кулгалхой оагIонгахьара теркал ца деш йола моттигаш.

10-ча пятилетка шерашка 8000 совгIа моттиг йола деша даха ха йоацача берий учрежденеш хьалье, цар болх тоабе лаьрхIад. Цо республикера гIишлош ю организацеш декхарийла ю деррига низаш, бахача наха яша берий бешамаш тар ма ду дукхагIа хилийтар духьа. Деша даха ха йоацача берий учрежденеш хьалъяра шинош кхоачашъяра тIадерзаде.

Шоай доалахьа берий бешамаш йолаш болча предприятей, ведомствай, колхозий, совхозий кулгалхоша хIара учреждене лергIа хьалаш хилийта деза берий вахаран царна кхетам балараш, цига хьалкхедераш боллой, гIулакхерча ваьха, колхозхой бераш — вай къона тIехьа хилар кхета а деш.

Л. ТАТИЕВА,
Нохч-ГIалгIай АССР просвещене министра заместитель.

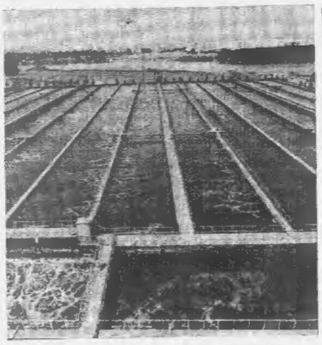

Заводашкара арахьа хиш цIендеш дунен тIа эггара йоккхагIйола предприяти а аэраце Курьяновски станцей Московски объединени.

Москве гуллуш долча хинех 60 процент гаргга объединене цIендеш да. Геттара дика цIендеш хиларо йиш хилийтай цу хих мехка эггара хьалха промышленни водопровода системашка пайда эца. ЦIендаьи лазар хьа ха далийтар духьа хлор тетташ дола 15 эзар кубометр совгIа хий хIара денна бийсанен дIахьежаду Ленински комсомола цIерагIча Московски автозаводи лахчан-фачхалий Iоаньаш еча комбината, столицерча кхыча предприятенте шнача технически гIулакхашта.

Столице 1972 шера деиз долхача хишка чуухийтаргдоацаш соладьах городера арахьа хиш. Из бахьан долаш Москва-река яхача хьарсам чура хий цIенденнад. Цун берда йистошка тIехь-тIехьа дукхагIа гуллу салоIараш — лувчарани мьлхе багийта ухараш. ХIаьта нитта эIкан бе а дехка хозахета багIаш боаца чиэаьрий доахарош а.

СУРТА ТIА: аэраце Курьяновски станцей объединене хиш цIенду гIирсаш.

А. ПУШКАРЕВА а В. МЕДВЕДЕВА а сурт.

ТАСС фотохроника.

ХIАРАВАР НЕК ДЕ ХОВШ ХИЛА ВЕЗА

Аьхки эттара дикагIа салаIа йиш йолчарех я хи йистера моттигаш. Хи чу нек деш, лодкаш хехкаш наха чIоагIду шоай дегI. Цхьабакъда нек де ца ховча сага дукха кхерам боал хих. Цудухьа хи йисте а хи тIа а салоIача наьха кхерамзле Iалашъяра керттера дIадехар да хIаравар дика нек де Iомалуга.

Кхийнараш а бераш а нек де Iомабара гIулакха кхычарел тIехьалкхерех я вай республика. Из тоадара лоацача кхьа хIама дулургдац. Цудухьа йIаьххача хана кхоачашъяра хоадам боллаш план а оттаь лелабе беза из болх.

ХIанз, аькан каникулаш йолча хана, дукха бераш пионерски лагерашка салоIаш да. Цига ца Iомадича мигахьа Iомадерга бераш нек де. Шоай доалахьа пионерски лагераш йолча профсоюзий обкомаша йоакхо е еза хIара лагере нек ду бассейн хьаслара. Цига бераш нек де Iомало хоаргдола нах кийчбе аьнна тхи школо хьаьхнийтара. Цхьабакъда таханарча дийнахьа нек дара биссейнаш болаш ерига а итт лагерь мара яц вайшига. Цул совгIа, цига а массанахьа бац бераш нек де Iомабу инструктораш.

Уж инструктораш кийчбара гIулакх теркал ца деш дитар республика просвещене министерства. Из ала доагIа ВЛКСМ обкома болхлоех а. Комсомола обкома секретара С. Кияшкос юхе а дитаьзар аз шийга инструктораш кийчбарах даь къамаьл. Тха гIулакх лагерашта вожатеш кийчбелга да, аьлар цо. Укхаза белгалдаьккхача совнагIа хургдац С. Кияшко «Нептун» яхача клуба республикански штаба председатель хилар. Тха хинача къамаьлах а хоаргда бераш хи тIа салаIа Iомадела керттера декхар долаш йолча цу клубо ший болх миннта бу.

ХIаьта ховш да, ВЛКСМ ЦК-аги РСФСР просвещене министерствай цу хьанъекхьа тIаийна маьрххIа сопам болга. Цу тIа комсомола, просвещене болхлой декхарийла бу кагирхой, къаьстта бераш нек де Iомадара болх массинахьа а шерра боаркабе. Школашка хьае еза «Къона осводовец» яха секцеш, пионерий лагерашка — «Нептун» яха клубаш.

Пионерий лагерашта лаьрхIа нек де Iомабу инструктораш кийчбаре деша гIайгIа йолаш кхы организаци ца хиларах оаха Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университета кулгалхошца барт а баь кхаь сменагIа лагерашка болх бергбола студенташ хьахержар. Хьоттама хьалаш аьттув боалаш хилар теркалдича а ала доагIа хьалхарча смене из болх лагерашка эсала лелабаь хилар. Пионерски лагерий начальникаша дукха кхьдола гIулакхаш тIадехкар инструкторашта. Цул совгIа, цхьабола студенташ инструкторашa балхьи а боалаш бахка хьабахнаяар. Лагерий цхьаболча кулгалхоша оаха шоашта хьоькабаь нах дIа ца а нийбеш кхыбораш уттабир цу балха тIа.

Инструкторaш кийчбара балха юкъе белла кагар дIабоаххалургбаш цу балха бехктокхам хььдд цхьаш лаьна тIа ца бокабича. Ма дарра аьлча, из кхычар а дикагIа булургба ОСВОДа республикански школага. Цу хьакъехьа де дезар дукха даш: лагерий начальникаша балха дIайийе безаш аххьа е оаха шоашта хьежабу, е профсоюзий обкомаша хьа а къоастабаь тха школе дийша йистебаьна нах мара.

Кхы цхьаьха а де хьоахаде дезаш. ГТО значок нийха гIерташ вола хIара саг нек дара нормативаш дIаяла езаш ва. Дале а, из нормативаш яхьашта юкъера дIайоахаш е цуна метта кхыараш уттаеш моттигаш кIезига яц вай республике. Из геттара харцахьа да.

Грозне а районашка а кIезига дац долха хиш, Iамарч. Царех я Грозненски форд оагIаш йола водохранилище, Заводской, Наурновски, Гудермески, Шелковской районашкара Iамарш. Цига нах нек де Iомабеш саг вац. Цу гIулакха йоакхо е езараш а республикански спорткомитети моттигерча Советий исполкомаш. Городерча а города арахьарча а салаIаша зонашка штатни расписанешта нек де Iомабу инструкторaш юкъехулийта царна тIадиллад. Общественни порядок лорaйра йолча шоай лоIамеча халкъа дружиний районий, городcий, республикански штабашка вIашагIъехха я хи тIа наьха кхерамзле Iалашъяра йола секцеш. Нитта районий а городской а исполкомаша йолаш я нах лувчаш бола моттигаш лергIа хилийтара тIахьожача лоаттабеш йола комиссеш. Цу секцейн комиссейн болх боагIача тайпара дIахьахььара оаха санна йоакхо е еза исполкомий кулгалхоша а. ТIаккха мара карагIдаргдац агитационно-массови профилактически организацешкаш бояк дIахахьа.

М. ШАМАЕВ.
ОСВОДа республикански школа директор.

ЗIамига цIен-наш.

С. ХАКИЕВА фотоэтюд.

● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ

ЛОАЦЦА ХОАМАШ

Самардийнахьа чакхъяьннай Нохч - ГIалгIай облсовпрофо профсоюзни командашта юкъе тодашагIъяр къоастаяра йола турнир. Цига шIаккха а ца ашаш финале кхаьчар шин коллектив— «Нефтяник» яха «Октябрьнефть» НГДУ-н «Спартак» яха грузовой автотранспорта Грозненски производственни объединенеи командаш.

Финальни вIашагIкхетаре тоъал ха яьлар шхьаена а командана совле ца йоаккхалуш. Цхьабакъда, шоллагIча тайме кадайгIа хинна мехьдаьттахой хьалха баьлар, счет 3:1 а йолаш котбаьлар уж.

Кастта хургйолча РСФСР профсоюзаш командай зональни турнире Нохч - ГIалгIайчен сий лораде бокъо яьккхар «Нефтянико».

* * *

Сакъердаме хилар укх шера футболах республика кубок яккхара йола хьаьш. Цу традиционни а хинна дIаэттача яхьий ах-финальни даькъе Грозненски бурув тохара балхий управлене командо счет 2:0 а йолаш эшабир Грозненски районерча «Пригородный» совхоза футболисташ. ХIаьта грузовой автотранспорта Грозненски производственни объединене «Спартак» яхача командо совле яьккхар Горячеводски бурув тохара балхий командана лоаьаш.

Финале вIашагIкхийтар «Спартако» Грозненски УБР командена Нохч - ГIалгIайчен кубок яьккхар счет 3:0 а йолаш котъяьнача «Спартако».

* * *

Орел яхача городе хиннача РСФСР просвещене министерства вIаштIехьъяьккхача 14—15 шу даьннача къонача футболистий яхьашка даькъа лоацаш хилар вай республика команда а.

Вай къонача мехкахоша вIаштта эшайир Ростовски областа (2:0) Къилбаседа ХIирийчен (3:0), Саратовски (1:0), Орловски областий (2:1) командаш. ХIаьта Курски областерча нийсархошца хинна ловзар цхьанна а командо совле ца йоаккхаш (0:0) чакх а даьккха, цу тхьаьна хьалхара моттиг яьккхар цар.

С. ПАРЧИЕВ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

12 ИЮЛЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Iуйранара гимнастика.
9.05 — «Артина». Телевизионни художественни фильм. Чаккхарча — кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — «Юрта дийр». Кинопрограмма.
15.40 — «Скиппи». Телевизионни дукхасерийни художественни фильм. (Австрали). ВорхIлагIча бархIлагIча серий.
16.30 — «Шахматни школа».
17.00 — «Сан-Томен Принсипин яха Демократически Республика». Документальни фильм.
17.20 — Ф. Мендельсон. № 1 йола квартет.
17.45 — «Поэма». П. Неруда ваь 75 шу дизарга.
18.30 — «Сакъердаме моттигаш».
19.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Футболах йола СССР-а чемпионат. «Торпедо» (Москва) — «Спартак» (Москва). «Торпедо» стадионера трансляци.
21.00 — «Ха».
21.35 — Театрах дола дувцараш. «Ю. А. Завадске цIагIа». Социалистически Къахьегама Турпал, СССР халкъа артист Ю. А. Завадский ваь 85 шу дизарга.
22.30 — «Тахан дунен тIа».
22.45 — СССР халкъа артистка О. Барансас дIайоала операш тIера ариш.

II ПРОГРАММА

15.00 — Бес бола телевидени. «Литературни гIайгIахетараш» (нохчий меттала).
18.00 — Кагирхойн агенцаш. «Кхахетаме кхетам душ саг хьалкхеар» (гIалгIай меттала).
18.10 — Хоамашш рекламах.
18.20 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолаш». Информационни программа (эрсийн гIалгIайн меттала).
18.40 — «Республика илата ххомкаш». Рейд (нохчий меттала).
18.55 — Киножурнал.
19.05 — «Халкъа депутатий Советашка».
19.35 — «Юртбоахама боахамаш». Кинопрограмма.
20.15 — «Бийса дикъала хийца шун, бераш!».
21.00 — УССР Буковинска заслуженни ниэпйи халкъарен ансамбла концерт.
21.40 — «Хирургi Мишкина дешош». Телевизионни дукхасерийни художественни фильм. КхоалагIа сери.

13 ИЮЛЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Iуйранара гимнастика.
9.05 — «Къонача спортсмена йоалла арена».
9.35 — Берашта фильм. «Эвзатора хIара массажир» яха художественни фильм.
10.55 — «Самоцветы» яхача эхкара ансамбла концерт. Чаккхарча — кердадараш.
14.50 — «СибарегIа ГIалкаров Маьлбоален гIолаш». Кинопрограмма.
15.40 — «Скиппи». Телевизионни дукхасерийни художественни фильм. (Австрали). 9, 10, 11 серий.
16.55 — «Масалаш моссивачаш».
17.20 — Ф. Шопен. Фортепианни пьесаш.
17.35 — «Къоначар адресаш».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Ираха халкъа цIейта — Республика Левига. Ираха телевиденe программа.
20.05 — «Сийлахь - боккхача Дай-мехка». Киноповеша. 20-гIа фильм. «Воезаш яоала салтеш».
21.00 — «Ха».
21.35 — «Мала-79». Перерывах «Тахан дунен тIа» яха выпуск.

II ПРОГРАММА

18.00 — Документальни фильм.
18.30 — «Нохч - ГIалгIайчу гIолаш». Информационни программа (эрсийн нохчийн меттала).
18.40 — «Сага закон».
19.10 — Производственно - техническа кинообформаци. «Кердача оаттаций совлен йолча хIоайн вечал».
19.20 — 70-хьунэршан наькъаш. «Балхага кхьежа да толамаш».
19.30 — Хоамашш рекламаш.
20.00 — «Бийса дикъала хийца шун, бераш!».
20.15 — «Мраммисах йола уйлаш». Телевизионни документальни фильм.
21.40 — «Байсанга чукар». Телевизионни художественни фильм. Хьалхарен шоллагIа серий.

РАДИО

12 ИЮЛЬ

6.00 — «Юрт гIулакхаши декхараш» (гIалгIай меттала).
6.55 — Анараш.
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.23 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — Безача илли концерт (гIалгIай меттала).
9.15 — «Коммунист — сий дола цIи». Беседа (нохчий меттала).
9.30 — А. Ключарев. «Воьлхаш хьаьвий музикий тематa йола сюита».
9.45 — «ХIара ди — тохана ди» (гIалгIай меттала).
16.00 — Передачий программи хоттамах хьалах (эрсий меттала).
16.01 — Эстрадни ишараш (эрсий меттала).
16.15 — «Юрта хIейло - политически болх дIабахьара шхье интеллигенце доацаш бола моттиг». Беседа (гIалгIай меттала).
16.30 — «Дега лоIамагIа» (гIалгIай меттала).
16.50 — Деша темаех (эрсий меттала).
18.00 — Кеда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

Тахан республике гIоллен Грозен кIезиг-дукха мордаш а йолаш, йоачам а йоацаш. Малкбоалехьара секунде 2—7 метр сиха мух а хьекхаш, фегара температура республике 27—32. Грозне 29—31 градус йIовхал а йолаш ха хила тарлу.

Кхоана хувцалуш морхаш а йолаш цхьацанахьа дикъувкъаш догIа а делхаш, бе-беча оагIонашкара секунде 2—7 метр сиха мух а болаш фегара температура бийсанка 13—19, деношна 24—29 градус йIовхал а йолаш ха отта тарлу.

Метеостанци.

КАГИЙ НАХИ МЕХКАРИЙИ!

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ПАЧЧАХЬАЛКХЕН УНИВЕРСИТЕТО ДIАХОИТ 1979/80 ДЕШАРА ШЕРА СТУДЕНТАШ ДIАЭЦИЛГА. СТАЦИОНАРНИ ОТДЕЛЕНЕ ДIАИНБУ УКХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕГIА:

Эрсий мотти литературен; эрсий мотти литературен, нохчий мотти литературен; эрсий мотти литературен, гIалгIай мотти литературен; романо-германски меттаци литературен (немций, английски, французски); истори, физика, биологи, хими, географи, математика.

ДЕШАШ ЯККХА ЕЗА ХА — 5 ШУ.

«Бухгалтерски учет» яхача специальностах: а) промышленностера бухгалтерски учет; б) юрта боахамера бухгалтерски учет; физически кхетам балар.

ДЕШАШ ЯККХА ЕЗА ХА — 4 ШУ.

Деша дIаоттара экзаменаш юкъерча школа боараме укх предметашта я:

«Эрсий мотти литературен» яха специальность— эрсий меттаи литературанеи (яздеш а дувцаш а); СССР истори (дувцаш), кхыча мехкий метта (дувцаш);

«Эрсий мотти литературен, нохчий мотти литературен» яха специальность — эрсий меттан литературанен (яздеш), СССР истори (дувцаш), нохчий меттан литературанен (яздеш а дувцаш а);

«Эрсий мотти литературен, гIалгIай мотти литературен» яха специальность — эрсий меттан литературанен (яздеш), СССР истори (дувцаш), гIалгIай меттан литературанен (яздеш а дувцаш а);

«Романо-германски филологи» яха специальность иза хьахержача метта, эрсий меттан литературанен (яздеш а дувцаш а);

«Истори» яха специальность — СССР истори (дувцаш), эрсий меттан литературанен (яздеш а дувцаш а), кхыча мехкий метта (дувцаш);

«Математика» яха специальность — математикана (яздеш а дувцаш а), физикана (дувцаш), эрсий меттан литературанен (яздеш);

«Физика» яха специальность — физикана (дувцаш), математикана (яздеш а дувцаш а), эрсий меттан литературанен (яздеш);

«Биологи» яха специальность — биологена (дувцаш), хими (дувцаш), — математикана (дувцаш), эрсий меттан литературанен (яздеш);

«Хими» яха специальность — химена (дувцаш), математикана (дувцаш), эрсий меттан литературанен (яздеш);

«Географи» яха специальность — географена (дувцаш), СССР историна (дувцаш), математикана (дувцаш), эрсий меттан литературанен (яздеш);

«Бухгалтерски учет» яха специальность — эрсий меттан литературанен (яздеш), математикана (яздеш), СССР историна (дувцаш), географена (дувцаш);

«Физически кхетам балар» яха специальность— эрсий меттан литературанен (яздеш), биологена (дувцаш), химена (дувцаш), специальностагIа (нек дар, спортивни гимнастика, йита атлетика).

Медалисташта деша дIаэцара экзаменаш яха езаш оттадаьд профилирующи (шоаш хержача специальностех) долча укх предметашта;

«Эрсий мотти литературен» яха специальность — эрсий меттан литературанен (яздеш);

«Эрсий мотти литературен, нохчий мотти литературен» яха специальность — нохчий меттан литературанен (яздеш);

«Эрсий мотти литературен, гIалгIай мотти литературен» яха специальность—гIалгIай меттан литературанен (яздеш);

«Романо-германски филологи» яха специальность — ше хержача метта;

«Истори» яха специальность — СССР историна (дувцаш);

«Математика» яха специальность — математикана (яздеш);

«Физика» яха специальность — физикана (дувцаш);

«Биологи» яха специальность — биологена (дувцаш);

«Хими» яха специальность—химена (дувцаш);

«Географи» яха специальность — географена (дувцаш);

«Бухгалтерски учет» яха специальность — географена (дувцаш).

ДЕША ДIАЭЦАРА ПОРЯДОК:
ЗАЯВЛЕНЕШ ДIАИЙЮ 20 ИЮНЕ ДЕНЗ 31 ИЮЛАГА КХАЧЧАЛЦА.

Деша дIачуэхара экзаменаш — 1-ча денз 20 августе кхаччалца.

Заявленеш дIачулу университета ректора цIерагIа (дIаязъю цига). Заявленеца хила еза ер документаш:

1. Юкъера дешар дийша валара документ (подлинник).

2. Вузе деша дIаоттара йола предприятей е учрежденей кулгалхоша, общественни организацеша кулгаш а яздеш тешал деш йола характеристика.

3. Предприяте е учреждене администраце заверить даь къахьегама книжки тIера хьайца йоазув (балха болчарна).

4. Медицински справка (форма № 286).

5. 5 фотосурт (боарам 3x4).

Шоаш хьаккхьачa хьагойт паспорт, военни билет (запасе болча тIема декхараш тIадолчар) е приписной тешал (эскаре бига ха тIаккхоачачар).

СССР Гервзашарча Низашкара мукъабаьнначарна эскара даькъа командоване ена характеристика эшаш яц.

Студенташ хинна баьнараш дIаязбу 21 августе денз 25 августе кхаччалца.

Университета адрес: г. Грозный, ул. Шерипова, 32, приемни комисси.

Университета ректорат.

ЗАОЧНО Е САЙРИННА ДЕШАШ ВУЗ ЯККХА БЕЗАМ БОЛЧАР ТЕРКАМГА!

Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университето дIахо а заявленеш хьайю укх специальностегIа деша безам болчаргара:

ЗАОЧНИ ОТДЕЛЕНЕ:

Эрсий мотти литературен; эрсий мотти литературен, нохчий мотти литературен; эрсий мотти литературен, гIалгIай мотти литературен; истори; математика; биологи; географи; бухгалтерски учет.

САЙРИННАРЧА ОТДЕЛЕНЕ:

Математика (вычислительни математике специализаци йолаш); физика (электронике специализаци йолаш).

Заявленеш дIайю 31 августе кхаччалца.

Деша дIаотта экзаменаш 1-ча денз 10-ча сентябре кхаччалца хургья.

Документаш хьа а дахийта, хIаьта духтIаьала безам болча хатта а хатта укх адресагIа: г. Грозный, ул. Шерипова, 32, приемни комисси.

Университета ректорат.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковски ул. 92. Телефонаш: редактора — 9-24-08; редактора заместителя — 9-24-03; бехктокхама секретара — 9-24-00; отделаш: партийни вахара — 9-24-04; промышленностен транспортен — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; кисьмой — 9-24-07; корректорски — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ05192, «Грозненский рабочий» издательства, типографи, Маяковские, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 4230.